

ÚJ KELET

FÜGGETLEN HETILAP - ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: DR. MARTON ERNŐ ז"ל

24 oldal ■ 12.00 sekel, Eiláton 10,50 sekel ■ 20591. szám ■ 2015. január 29. csütörtök ■ 5775. svát 9.

NETANJÁHU WASHINGTONBA LÁTOGAT - OBAMA NEM FOGADJA Éles kritika keresztüzében a kormányfő

Binjámín Netanjáhu miniszterelnök elfogadta John Boehner vezető republikánus politikus, az Egyesült Államok képviselőháza elnöke meghívását, hogy beszédet mondjon a washingtoni törvényhozás két háza előtt a radikális iszlám terjedése és az irán nukleáris fegyverkezés miatti veszélyről.

A látogatás eredetileg tervezett, február 11-i időpontját Netanjáhu kérésére március harmadikára halasztották, hogy részt vehessen az AIPAC, az Egyesült Államok Izrael-párti lobbiszervezetének a konferenciáján is.

Netanjáhut éles kritikával illetik: az Egyesült Államokban azért, mert a republikánus politikus általi meghívást nem egyeztetette a demokrata-párti Barack Obama elnökkel, és ez érzékeny feszültség forrása lehet.

Az izraeli baloldali ellenzék viszont azzal gyanúsítja a miniszterelnököt, hogy erőnek erejével hívatta meg magát Washingtonba, a látogatás és a tervezett beszéd időpontja pedig a saját választási korteshadjáratának a része. Ráadásul éppen az ellenkező eredményt érheti el: Amerika végül nem súlyosbítja az Irán ellen

tervezett szankciókat, nehogy az azzal folyó tárgyalásokat veszélybe sodorja.

A miniszterelnöki hivatal szóvivője szerint az Egyesült Államok kongresszusa két háza előtt tartandó beszédében Netanjáhu köszönetet mond Barack Obama elnöknek, a kongresszusnak és az amerikai népnek

Izrael támogatásáért.

Bernadette Meehan, a Fehér Ház Nemzetbiztonsági Tanácsa szóvivője közölte: Obama elnök nem hívja meg Netanjáhut az Ovális Irodába, mert még a látszatát is kerüli annak, hogy befolyásolni akarná a látogatás után két héttel tartandó izraeli parlamen-

ti választásokat.

A logikus megindoklás ellenére diplomáciai pofonnak beillő döntés szokatlan és meglepő: Izrael Washingtonba látogató vezetőit az Egyesült Államok elnökei általában meghívják személyes találkozásra.

Halmos László

G.A.L. - Marcovich ápolás, gondozás

Magyarul és románul beszélő

metapeletek legnagyobb közvetítő irodája

Ápolónők Izraelből, Magyarországról és Erdélyből.

Tel.: 03/504-0052, 054/446-5010

EHETI LAPSZÁMUNKBÓL:

- * Békül a Hamasz és a Hezbollah (2. oldal)
- * Auschwitz felszabadítására emlékezünk (4. oldal)
- * Holokausztúlélőket tüntetnek ki (5. oldal)
- * Kétnyelvű palesztinok (6. oldal)
- * Gyerekfejjel a csillagos házban (9. oldal)
- * Mindannyiunk lelkiismerete (10. oldal)
- * Auschwitz árnyékában (12. oldal)
- * Még mindig az Alzheimer-kórról (14. oldal)
- * Csapody és a bori munkaszolgálat (17. oldal)
- * Római tálban készült finomságok (21. oldal)
- * Magyar sztárok a Tel-Aviv-i Operában (24. oldal)

Rakéták a Golánra

Kedden kora délután két rakétát lőtték ki a Golán fennsík szíriai oldaláról izraeli területre. A műszaki egységek megtalálták a két, 107 mm-es rakéta maradványait, amelyek a Golán-fennsík északi részén, beépítetlen terepen értek földet.

Az izraeli tüzérség válaszképpen húsz gránátot lőtt ki a szíriai kilövőállásokra, majd szerda hajnalban az izraeli légierő kilőtte azt a két bázist, ahonnan kedden a rakéták érkeztek. Katonai értékelés szerint nem a szíriai belharcokban "áttevedt" rakétákról van szó, hanem a

libanoni síita Hezbollah szervezet szándékos támadásáról. Izrael ugyanakkor Szíriát tekinti felelősnek a történetekért, minthogy a rakétákat szíriai területről lőtték ki.

A rakétatámadás után a rendfenntartó erők kiürítették a Hermon-hegyi síterepet, ahonnan mintegy 1000 embert szállítottak biztonságos helyre. A január 18-án, vasárnap Izraelnek tulajdonított légicsapás óta a Cáhál, az Izraeli Hadserg jelentősen megnövelte a biztonsági készütséget az ország északi részén.

Halmos László

HIRDETÉS ÉS ELŐFIZETÉS

ÜGYEKBE HÍVJA

GEORG EDRI

A 050/534-5041-ES TELEFONSZÁMON.

Közös listán indulnak az arab pártok

Lieberman petíciót nyújt be a terv ellen

A Kneszet arab pártjainak képviselői megállapodtak abban, hogy közös listán indulnak a március 17-én tartandó általános választásokon.

Ennek szükségességét abban látják, hogy egyenként esetleg nem érik el a bejutási küszöböt, és így a milliós arab választó-tömeg érdekképvisele nélkül maradhat a törvényhozásban.

A közös lista élén Ajman Odeh, a Hadas kommunista párt (lényegében anticionista arab párt) főtitkára áll. A hetekig tartó megbeszéléseken és alkudozásokon végül döntöttek: a Hadas, a Balad,

a Ta'al és a „déli iszlám mozgalom” megállapodásra jutott.

A tervezett közös arab lista nyilvánosságra hozatalára vasárnap, sajtótájékoztatón került sor Názáretben.

Avigdor Liberman külügyminiszter (Jiszráél Béjtenu) petíciót készít betervezni a leendő egyesült arab lista ellen, amelynek egyik alkotó pártja, a Balad párt, amelynek képviselője, Hanin Zoabi asszony 2010. májusában ott volt a Törökországból induló, a Gázai-övezet blokádját megtörni szándékozó Mavi Marmara hajó fedélzetén, és számos kijelentésé-

vel bizonyította ideológiai szembenállását Izrael Államával, mint zsidó állammal. A képviselő, aki nem egyszer fasisztának és raszszisztának nevezte Benjamin Netanjáhu miniszterelnököt, Avigdor Lieberman külügyminisztert és a politikai jobboldal más képviselőit, látogatásokat tett Izraellel hadiállapotban lévő arab államokban.

A petíció szerint a Balad párt arab terrorszervezetekkel tart fenn kapcsolatot.

Az Ávodá (Munkapárt) és a Hát-nuá párt egyesüléséből keletkezett Mácháne Cioni, magyarul Cionista tábor neve a jelek szerint

komoly problémát okoz e párt arab tagjainak. Olyannyira, hogy Ráleb Madzsaddale izraeli-arab képviselő szombaton kijelentette: amennyiben a párt nem törli nevéből a „cionista” szót, az arab tagok bojkottálni fogják a március 17-re előrehozott általános választásokat.

A balközép tömegpárt arab képviselője, aki korábban miniszter is volt, kifogásolta, hogy a névválasztás előtt nem konzultáltak az arab tagokkal. Madzsaddale a „Cionista tábor” helyett az „Izraeli tábor” nevet javasolta.

Halmos László

Békül a Hamasz és a Hezbollah

A Gázai övezetet uraló iszlamista Hamasz előljárói az utóbbi évek nézeteltérései után Izrael elleni összefogást sürgettek a libanoni síita radikális szervezetnek, a Hezbollahnak küldött leveleikben – közölte a Ynet, a Jediót Aronót című újság honlapja.

A Gázából Bejrútba küldött leveleket az al-Manar Hezbollah-közeli libanoni televíziós csatorna honlapja hozta nyilvánosságra. A tévé szerint többek közt Iszmáil Haníje, a Hamasz volt miniszterelnöke és Mohamed ed-Deif, a Hamasz katonai szárnyának, az Ezzeddín al-Kasszám Brigádoknak a parancsnoka is levelet írt Haszan Naszrallah sejknek, a Hezbollah vezetőjének. A Hamasz-vezérek a Hezbollah hat vezetőjének halálával végződő vasárnapi, Izraelnek tulajdonított légitámadás miatt vették fel a kapcsolatot a sejkekkel, és részvéteket fejezték ki.

Iszmáil Haníje azt írta, hogy „elhibázott az ellenségnek az az elképzelése, hogy a magas rangú vezetők kivégzése megtöri a

nemzet szándékát és növekvő ellenállását”. Az állítólag Mohamed ed-Deif szignálta másik levél szerint „minden fegyverrel a barbár módon viselkedő Izrael kell célba venni”. Az üzenet hozzászólása, hogy „a következő háború előtt egyesülnie kellene az iszlám nemzet minden ellenálló csoportjának”. A nyári Erős Szikla hadműveletben Izrael célzott légitámadást hajtott végre Deif ellen, de ennek eredménye nem volt egyértelmű. Jeruzsálem szerint végeztek a Hamasz katonai vezetőjével, a gázai iszlamisták viszont azt állítják, hogy túlélte az akciót.

A korábban szövetségesi viszonyt ápoló síita Hezbollah és az iszlám szunnita irányzatát követő Hamasz a szíriai polgárháború miatt szembefordult egymással, mert a Hezbollah Bassár el-Aszad szíriai elnököt támogatja, míg a Hamasz a vele szemben állókat. Azonban a csütörtöki részvétnyilvánító levelek nyomán úgy tűnik, hogy készek meghaladni eddigi ellentéteiket.

MTI

Iszmáil Haníje és Haszan Naszrallah

**DZSIHÁD
EURÓPÁBAN**

Angolul beszélő külföldi dzsihadista harcosokból álló zászlóaljzat hozott létre az Iszlám Állam (IÁ) nevű terrorszervezet azzal a céllal, hogy csapásokat mérjen nyugati célpontokra - írta az International Business Times (IBT) című lap. Ez az első lépés ahhoz, hogy az IÁ visszaküldje szülőföldjükre külföldi harcosait, miután azok a Közel-Keleten kiképzést kaptak.

A néhai jemeni-amerikai Anvar al-Avlaki radikális imámról elnevezett zászlóaljban kizárólag angolul beszélő harcosok vannak, akiknek az a feladatuk, hogy nyugati országokban tervezzenek, és hajtsanak végre merényleteket. (Az al-Kaida terrorhálózat egykori jemeni regionális vezetőjével 2011-ben egy amerikai dróntámadás végzett.)

Az IBT egy szíriai, rakkai IÁ-ellenes csoportra hivatkozva azt közölte, hogy az Anvar al-Avlaki zászlóalj csütörtökön parancsot kapott támadásra egy meg nem nevezett országban.

„Végre parancsot kaptam, hogy fegyveres akciót hajtsak végre az országomban, készen állok, hogy hazatérjek városomba, és akciókat hajtsak végre, kész vagyok arra, hogy elvigyem a dzsihádot Európába” - idézte a zászlóalj egyik harcosát az újság a rakkai csoportra hivatkozva.

A Charlie Hebdo francia satirikus hetilap párizsi székházát január elején megtámadó Kouachi-fivérek Jemenben kaptak fegyveres kiképzést 2011-ben. A fivérek egyike állítólag személyesen is találkozott Anvar al-Avlaki radikális imámmal.

Nyugati biztonságpolitikai elemzők véleménye szerint az Európát, a Nyugatot fenyegető legközvetlenebb terrorista fenyegetést azok a külföldi harcosok jelentik, akiket az Iszlám Állam Irakban és Szíriában kiképzett és visszaküld, hogy szülőföldjükön indítsanak támadásokat - írta az IBT című lap honlapján.

Az IBT a „Rakkát csöndben lemészárolják” elnevezésű IÁ-ellenes aktivista csoporttól szerzett értesülést az új dzsihadista zászlóaljról, ez a csoport tavaly kezdte meg működését, amikor az IÁ elfoglalta az észak-szíriai várost.

MTI

PALESZTIN VÁDAK A HÁGAI NEMZETKÖZI BÍRÓSÁG ELŐTT

Az „Orvosok az Emberi Jogokért” (Physicians for Human Rights) nem kevesebbet állított múlt szerdán nyilvánosságra hozott jelentésében, mint hogy az izraeli hadsereg a nyári Erős Szikla gázai hadművelet során válogatás nélkül vett célba katonai és civil létesítményeket, védőpajzsként használt embereket, egészségügyi dolgozókat és intézményeket támadott. Az áldozatok 70 százaléka civil volt, 23 orvos vesztette életét - közülük tizenhatan munka közben -, 83 pedig megsebesült, főként mentők sofőrjei. (A hadművelet 50 napon át tartott, ez idő alatt 2200 palesztin vesztette életét, mintegy 10 ezren sebesültek meg.)

A jelentést, amelyet a palesztin szervezet által megbízott nyolc külföldi szakértő állított össze, az orvosszakértők három gázai látogatásán történt kikérdezéseinek alapul. Hatvannyolc kórházban kezelt személyt kérdeztek meg, a következtetéseiket elmondásaik segítségével állították össze. Állítják: voltak előzetes felszólítás nélküli erős bombázások a civil lakónegyedek ellen. Annak ellenére, hogy Izrael hangsúlyozza, hogy csak felszólítás után bombáz és időt hagy a civil lakosságnak arra, hogy elhagyja a helyszínt, a megkérdezettek

közül többen maguk is saját házuk vagy rokonaik lakhelye közelében sérültek meg, és ismernek olyanokat, akik ilyen körülmények között vesztették életüket, állítja a jelentés. Az orvosok jelentése szerint az izraeli hadsereg lakott területeken is rendszeresen használt robbanóanyagokat, és válogatás nélkül vetett be nagy hatóerejű bombákat.

Az Al-Mizan elnevezésű gázai palesztin civil jogvédő szervezet is besegített a szakértőknek az adatgyűjtésben. Az AFP hírügynökségnek adott nyilatkozatuk szerint a fent említettek kimerítik a háborús bűn fogalmát.

Az izraeli kormányzat álláspontja szerint a háborús bűnöket a Gázai övezetet uraló Hamasz követte és követi el mindannyiszor, amikor a civil lakosságot élő pajzsként használja. A jelentés közzétételére közleménnyel reagált a hadsereg vezetése, egyoldalúnak, elfogult forrásokból szerzett információkra alapozottnak nevezve a dokumentumot. A vezérkar hangsúlyozza, a Hamasz szándékosan helyezte el „fegyverraktárakat, fegyveres terroristákat, alagút bejárásokat, hadműveleti központokat és más katonai létesítményeket civilek épületeibe és kórházakba, rendelőkbe, kitelepített civilek menhelyeire és mentőautókba, s ezzel

a terrorista szervezetek a lakosságot veszélynek tették ki”. Az izraeli álláspont szerint a katonák megpróbálták megóvni a civileket, amennyire ez az adott körülmények között lehetséges volt. Rendkívüli, a nemzetközi jogi elvárásokkal összehangolt vezérkari bizottság vizsgálja a háborús visszaéléseket.

Emlékeztetőül: a tavalyi Erős Szikla hadművelet során és azt megelőzően a Hamasz lakott területekről lőtte ki rakétáit Izrael ellen, a célpontok között válogatás nélkül szerepeltek civil és katonai létesítmények. Az izraeli hadsereg, a 2013-as „Felhőoszlop” és a 2008-as „Öntött ólom” gázai hadművelet és a 2006-os második libanoni háború idején alkalmazott eljárás szerint előzetesen röplapokban és rádióüzenetben is kérte a civil lakosságot, hogy a légi bevetése előtt hagyják el a terepet. A hadsereg felszólítására a Hamasz úgy reagált, hogy az elterelő hadművelet, a pszichológiai hadviselés része, és arra kérte a palesztin lakosságot, hogy ne vegyék figyelembe a felszólítást. Sőt a Hamasz harcosai több esetben megpróbálták megakadályozni a civilek távozását, mitöbb a felrobbantás előtt lévő házak tetejére küldték a lakókat, hogy emberi védőpajzsot alkossanak belőlük. **Gál Mária/NSZ**

ELHUNYT AZ AMERIKA BARÁT SZAÚDI KIRÁLY – ABDALLAHOT JELTELEN SÍRBA TEMETTÉK

A pénteki ima után egy köztemető jeltelen sírjába temették Abdallah szaúdi királyt. A wahabítáknál ez így szokás. És nincs nemzeti gyász sem, a hivatalok reggel kinyitnak, mint rendesen. Ez azért is furcsa, mert több muszlim országban rendelték el a király emlékére nemzeti gyászt. Hol három napos, hol pedig ennél jóval hosszabbat.

A 91 éves korában, tüdőgyulladás következtében elhunyt uralkodó, a szent városok, Mekka és Medina védelmezőjeként az első szaúdi király volt, aki ellátogatott a Vatikánba. A 2001 szeptember 11-i merényletek után békét ajánlott Izraelnek. Abdallahot konzervatívnak tartották, de óvatos reformernek bizonyult Szaúd-Arábiában.

Abdallah király halotti lepelbe csavart testét a pénteki ima után helyezték örök nyugalomra Rijádban. Az uralkodó földi maradványait mentő szállította a Turki bin Abdullah imám mecsetbe, ahol imákat mondtak a gyászolók, köztük az Öböl-menti államok és Törökország államfői

és a pakisztáni miniszterelnök. A néhai királyt aztán egy köztemetőbe vitték, és testét jeltelen sírba helyezték.

Ennek gyökerei a sivatagi királyság ultrakonzervatív vallási szokásaiban keresendők. A protokoll nemzeti gyászt sem engedélyez: a hivatalok holnap is kinyitnak, a zászlókat sem engedik félárbocra. Nem úgy, mint például Egyiptomban, ahol Abdallah király halála miatt egyhetes nem-

zeti gyászt rendelt el al-Szizsi elnök, és még a 2011. január 25-i forradalom emlékűnépségei is elmaradnak. De van olyan arab ország, például Bahrein vagy Jordánia, ahol megtartják az iszlámban szokásos 40 napos gyászt.

A szaúdi visszafogottság gyökerei a szigorú wahabita vallási gyakorlatban keresendők, amely szerint az élet és a halál minden mozzanatát alá kell vetni Isten legfelsőbb akaratának. A gyakor-

latban ez puritán, spártai temetéseket jelent, azt, hogy a halálban mindenki egyenlő.

Abdallah királyt Szalman király követi a szaúdi trónon. A 78 éves féltestvér utód folytonosságot ígért: a trónörökös a hatvanas évei végén járó Mukrin herceg lett. Az új uralkodó a saját fiát nevezte ki védelmi miniszternek, de a kabinet nagy része változatlan maradt. Szalman király 48 éven át vezette kormányzóként a rijádi tartományt, mielőtt koronaherceg és védelmi miniszter lett. A BBC biztonsági szakértője, Frank Gardner szerint aligha készül bármilyen jelentős változás Szaúd-Arábiában. A sivatagi királyság ugyanakkor rengeteg kihívással fog szembenézni uralkodása alatt. Például a dzsihádisták fenyegetéssel, kívülről és belülről egyaránt. Az országot pillanatnyilag északról az agresszív Iszlám Állam, délről a jemeni al-Kaida fenyegeti. A szaúdi harci gépek csatlakoztak az amerikaiak vezette kalifátus-ellenes koalícióhoz, de ez a lépés korántsem népszerű sok szaúdi szemében.

Karakai Ildikó/Globoport

Auschwitz felszabadítására emlékezünk

Január 27-én ünnepeljük a Holokauszt Nemzetközi Emléknapját. Ez a nap az egykori auschwitzi náci német koncentrációs tábor felszabadításának időpontja. „Az idei 70. évforduló lehet az utolsó olyan alkalom, amikor a holokauszt túlélői nagyobb számban jelen vannak, ezért fontos, hogy mindenekelőtt ők szólaljanak meg a megemlékezésen” - közölte az auschwitzi múzeum honlapján az emlékhely igazgatója.

Piotr Cywinski szerint fontos, hogy a megemlékezésre érkező koronás fők, államelnökök, kormányfők, valamint a nemzetközi szervezetek magas rangú képviselői meghallgassák a túlélők üzeneteit. A közlemény szerint az idei megemlékezésen mintegy 300 holokauszt-túlélő vesz részt. Az ünnepség szervezői – az Auschwitz-Birkenau Állami Múzeum és a Nemzetközi Auschwitz Tanács – 43 államnak küldött meghívót, köztük van Izrael, Németország, az Egyesült Államok, a Vatikán és Oroszország is. Eddig 28 állam jelezte, hogy elfogadta a meghívást, többségük államfői, illetve miniszteri szinten képviselteti magát.

A 2005-ös 60. évfordulón Vlagyimir Putyin is részt vett. Idén azonban nem utazik el az auschwitzi megemlékezésre, Oroszországot Szergej Andrejev varsói orosz nagykövetség képviseli majd. A megemlékezők között ezúttal orosz veterán katonák is lesznek, akik annak idején részt vettek a tábor felszabadításában.

Izraelt a tervek szerint Reuven Rivlin államelnök képviselte volna. Az ünnepségen részt vett volna Ban Ki-moon, az ENSZ főtitkára is. A hét elején mindketten New Yorkban tartózkodtak és az ottani erős havazás miatt végül törölték a repülőjáratokat, így nem tudtak elutazni Lengyelországba. Ezért kedden New Yorkban, az ENSZ székházában tartottak egy rövid megemlékezést.

Auschwitz (így nevezték el a németek a lengyel Oświęcim városát) a második világháború során a németek által lerohant Lengyelország területén létesített koncentrációs és megsemmisítő táborok hálózata volt, amely az

Auschwitz I-ből (Stammlager vagy főttábor, amely ugyan elsősorban adminisztratív központként szolgált, de ugyanitt mintegy 70 ezer embert is kivégeztek), Auschwitz II-Birkenau-ból (Vernichtungslager, a megsemmisítő tábor), s az Auschwitz III-ból állt (a munkatábor), illetve további 45 altábor tartozott hozzá.

Az altáborok legtöbbször a német ipar szolgálatába állították, a foglyok száma a néhány tucattól a több ezerig terjedt. A meggyilkoltak számát a tábor parancsnoka, Rudolf Höss vallomása alapján három millióra becsülték, de ezt később 1,1 millióra módosították: a meggyilkolt személyek 90 százaléka zsidó volt, de 150 ezer len-

gyel, 23 ezer roma, 15 ezer szovjet hadifogoly és más nemzetiségűek tízezrei is a különböző haláltáborokban lelték halálukat. Egy új orosz bejelentés azonban legalább négymillióra teszi ezt a számot.

A tábor a náci paramilitáris egysége, a Schutzstaffel (SS) égisze alá tartozott, amelyet először Rudolf Höss (1940. május-1943. november), majd Arthur Liebehenschel (1943. november-1944. május), végül Richard Baer (1944. május-1945. január) irányított. A rendfenntartó kápók munkáját a zsidókból álló sonderkommando segítette, akik a foglyok elgázosítását készítették elő, s ők nézték át a halottak fogait, hogy azok vajon tartalmazzanak-e aranyat, amelyet aztán a Harmadik Birodalomba küldtek. A kápók és a sonderkom-

mando felügyeletét a hatezer fős SS-egység látta el. A lengyel hadsereg által elhagyott kaszárnya barakkokból álló terület helyén 1940 áprilisában Heinrich Himmler, az SS birodalmi vezetője adta ki a parancsot a koncentrációs tábor kialakítására. Höss maga is itt lakott családotul a krematórium mellett.

Az Auschwitz I-be 1940. június 14-én futott be az első szállítmány a lengyelt Tarnówból. Az első transzport mégis a sachsenhauseni táborból érkezett (a táborban az első kapavágást is zsidókkal végeztették), a visszaeső bűnözőkből álló csoport azonban az SS meghosszabbított karjaként a helyi irányításban vállalt szere-

gázt először 1941 szeptemberében használták fel 650 orosz hadifogoly és 250 lengyel ellen a 11-es blokk alagsorában – ebben a gázkamrában 1941 és 1942 között 60 ezren lelték halálukat.

A Brzezinka melletti Auschwitz-Birkenau tábor építése Himmler parancsára 1941 októberében kezdődött, amellyel a főttábor túlszűfoltóságán kívántak enyhíteni. 1943-ban a náci a birkenauai haláltábor elgázosítási kapacitásának növeléséről döntöttek: ekkor négy új krematórium felhúzását rendelték el. A gázkamrák 1944. április-július között (ekkorra már csaknem az összes lengyel zsidót megölték), a magyarországi zsidók lemészárlása idején teljes kapacitással működtek, s akár napi húszezer embert is képesek voltak kivégezni. Az auschwitzi munkatáborok közül a legnagyobb az Auschwitz III-Monowitz volt, amelynek tevékenysége a projektbe 700 millió márkát investáló, s ezzel ingyen munkaerőhöz jutó I.G. Farben vegyipari konglomerátum tulajdonába tartozó Buna-Werke műgumi-műbenzinyárához kapcsolódott.

Az utolsó kiválasztási eljárás (a munkára alkalmasakat rendszerint jobbra, míg az arra alkalmatlanokat – így a halálba küldendőket – baloldalra sorolták be) 1944. október 30-án zajlott; a közelgő Vörös Hadsereg hírére Himmler parancsba adta a krematórium-rendszer lerombolását, majd januárban a náci a birkenauai gázkamrákat is felrobbantották. A kétségbeesett náci döntéshozók elrendelték a táborban levő összes fogoly lemészárlását, ezt azonban már nem hajtották végre.

Január 17-én ugyanis megkezdődött az evakuálás, s elindultak a halálmenetek – köztük a leghírhedtebb, az Auschwitzból Wodzisław Śląski közötti 56 kilométeres szakaszon, ahol 15 ezren vesztették életüket – Felső-Szilézia nyugati részébe, majd innen tovább Németországba: főképp Gross-Rosen, Buchenwald és Mauthausen táborába. Majdanek, Belzec, Sobibor és Treblinka haláltáborának 1944. nyári felszabadítása után az auschwitzi következett, ahová a Vörös Hadsereg 322. lövészege 1945. január 27-én ért el.

Múltkor.hu nyomán

Győr-Moson-Sopron megye Szolgálatáért Díj Villányi Tibornak, a Győri Zsidó Hitközség elnökének

A Magyar Kultúra Napja alkalmából Németh Zoltán, a Győr-Moson-Sopron megyei közgyűlés elnöke a Győr-Moson-Sopron megye Szolgálatáért Díj Kulturális Tagozatának kitüntetését adományozta Villányi Tibornak, a Győri Zsidó Hitközség elnökének.

Villányi Tibor 1980 óta a Győri Zsidó Hitközség vezetője. Mint hitközségi elnök fontos feladatának tekintette és tekinti a hitélet fenntartását, a temetők rendben tartását, elhagyott temetők felkutatását, rendbe hozatalát. Ez idáig 10 település temetőjét sikerült elhivatottsággal és az önkormányzatokkal történt összefogással felújítani (Gyórásszonyfa, Pannonhalma, Gyarmat, Ásványráró, Darnózseli, Jászládány, Devecser, Veszprémvarsány, Szigeti és Pataházi temető Győrben).

Hitvallása, hogy a zsidóság fennmaradása a hitélet alapja. Folyamatosan munkálkodik, hogy ünnepeik méltó megtartásának feltételeit megteremtse. Próbálja a zsidó hagyományokat megismertetni más vallásúakkal is. Ma napra nagyon fontos, hogy az emberekben a zsidóságról kialakított téveszmék megváltoztathatók legyenek. Ennek a munkának fontos része a szabadegyetem, melynek előadásain a zsidóság története, kulturális értékei, nagyjai kerülnek bemutatásra. Kulturális rendezvények szervezésében is szívesen vállal szerepet. Aktív résztvevője volt a győri zsinagóga felújításának. Fontosnak tartja, hogy az elmúlt idők szenvedéseire emlékezni, és mindenkit emlékeztetni kell. Ennek szellemében 2007 óta a zsinagóga udvarán majd' 390 gyermek nevét tartalmazó holokauszt emlékmű emlékezteti az arra járókat. A Győr várostól visszavásárolt Menház-épület múzeummá történő átalakítására is méltán lehet büszke. A díjazott az elis-

meréssel együtt járó pénzjutalmat felajánlotta a Menház-épület további felújítására.

Villányi Tibor a Halljad Izrael című televíziós műsorban így mesélt a munkájáról:

Az 1913-ban épült volt győri Menház és Tápióintézetben 1944-ig működött, mint a győri zsidó hitközség tápióintézete. Amikor a holokauszt után a túlélők hazajöttek, ez az épület már nem üzemelt. 1948-ban eladták, három éve tudta visszavásárolni a hitközség. Úgy gondoltuk, méltó lenne megemlékezni Győr és környékének a zsidóságáról. Ezért alakítottunk ki egy múzeumot az épület egy részén. A többféle látnivaló közt egy péntek estére megterített asztal is van.

Hatodik szemeszter van éppen Győrben, a zsidó szabadegyetemen. Ez alatt a hat szemeszter alatt nagyon sokat foglalkoztunk a zsidósággal, annak kialakulásával, a Magyarországon való jelenlétével, történelmével. Foglalkoztunk az ünnepekkel, de nem csak szóban, hanem személyesen is látták az ünnepeinket a hallgatók, akik nagyon örülnek, hogy részt vehetnek ezeken, meg a különböző rendezvényeken.

A győri zsinagógának nagyon egyediek a

megoldásai, alul van egy koncertterem, ami zsinagógaként is funkcionál, felül van egy nagy zsinagóga, imaterem is. Mivel a helybeli zsidók száma nagyon lecsökkent, a Mazsihisz elődje 1968-ban eladta a zsinagógát a városnak. Sokáig raktár működött itt. 2006-ban, köszönhetően az államnak, és annak, hogy a Vasilescu gyűjteményt idehozták, állami hozzájárulással és önkormányzati támogatással megújulhatott a zsinagóga, sőt visszaállítottuk az 1870-es eredeti állapotot is. Így került vissza a Tóra-szekrény, de a falakat is újra festettük, az erkélyt is a régi formában állítottuk helyre. Már akkor arra gondoltunk, hogy télen, a templom karzatán létrehozunk egy kiállítást, amelyen bemutatjuk a győri zsidóság történetét. Tudnivaló, hogy a háború előtti Győrben 5000 zsidó vallású magyar állampolgár élt, ebből alig többen, mint 250-en tértek vissza. Sajnos az is igaz, hogy a hitközségnek egyetlen, háború előtt született férfi tagja sincs.

Amikor megvásároltuk az épületet, akkor kötelezettséget vállaltunk az önkormányzattal szemben, hogy kulturális tevékenység is folyik. Kialakítottunk egy óvodát, ez sajnos nem zsidó óvoda, mert gyerekkorú zsidók nincsenek Győrben. A földszinten egy termet szeretnénk kialakítani, ami színházteremként működne, kisebb kamaradarabok számára, ezzel is frissítve Győr kulturális életét. Ezzel is szeretnénk önfenntartóvá tenni az épületet, így teljesen megfelelne a város elvárásainak is. Ebben nagy segítséget kapunk egyébként Gáti Oszkár színművésztől, közösségünk tagjától.

Breuer Péter

A beszélgetés digitális változata a bpi.hu internetes oldalon megtekinthető.

HOLOKAUSZTÚLÉLŐKET TŰNTETT KI A ROMÁN ÁLLAMFŐ

Holokausztúlélők kitüntetéséről írt alá elnöki rendeletet Klaus Iohannis román államfő, hogy így fejezze ki tiszteletét a második világháború alatt, az auschwitz-birkenai koncentrációs táborban átéltszenvedésük előtt – közölte a román elnöki hivatal.

A román államfő a Hűség Szolgálat érdemrend lovagi fokozatát adományozta Asztalos Erzsébetnek, Bóné Gabriellának, Braun Viorának, Diamantstein Zsuzsannának, Mármor Mártának, Székely Lászlónak és Tusa Etelkának. Az eseményről beszámoló, a liberális kötődésű Adevarul hírportál az elnöki rendelet kapcsán felidézte, hogy a decemberben hivatalba lépett új román elnök mandátuma első kitüntetését Octav Bjozának, a romániai volt politikai foglyok egyesülete elnökének adományozta.

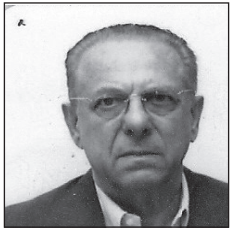
Az államfő akkori gesztusa miatt az Antisemitizmust Figyelő Központ (MCA) romániai szervezete csalódottságát fejezte ki, arra hivatkozva, hogy Bjoza állítólag több ízben egy újfasiszta mozgalom rendezvényén mutatkozott, és a légionárius mozgalom – az egykori román fasiszta félkatonai szervezet – vezetőit méltatta, akiket a börtönben ismert meg. Iohannis utólag egy interjúban megvédte Bjozát, akit szerinte igazságtalanul gyanúsítanak antiszemitizmussal.

A román képviselőház házbizottsága pénteken felhatalmazta Valeriu Zgonea házelnököt, hogy hétfőn a csehországi Terezínben a román parlament nevében aláírja azt a közös nyilatkozatot, amelyben az auschwitz-i koncentrációs tábor felszabadulásának 70. évfordulóján jelen lévő házelnökök elítélik az antiszemitizmust.

A romániai Elie Wiesel Nemzeti Holokauszt-kutató Intézet egy tavalyi közleménye szerint 1944 májusában 132 ezer zsidót deportáltak Auschwitzba az akkor Magyarországhoz tartozó Észak-Erdélyből. A román állam pedig csak a kétezres évek elején ismerte el a Ion Antonescu vezette kormány felelősségét több mint negyedmillió román állampolgárságú zsidó megölésében az 1941-44-es időszakban. Október kilencedike, a bukovinai deportálások kezdetének napja pedig 2004 óta a holokauszt romániai emléknapja.

A második világháború előtt még több mint 700 ezer zsidó élt Romániában. A holokauszt túlélőinek és leszármazottaiknak a túlnyomó többsége az utóbbi hét évtizedben elhagyta az országot. A 2011-es népszámláláson 3500-an vallották magukat zsidónak Romániában.

MTI

DR. KENDE GYÖRGY:

Kétnyelvű palesztinok

Minden országnak megvan a maga hivatalos nyelve, s ebben nem különbözik az ún. Palesztin Hatóság (PA) által uralt területek lakossága sem. Ami viszont ennek az állítólagos népcsoportnak a politikusaik ill. a helyzet alapjában véve különleges. Mondanivalójuk sok mindentől függ, például attól, hogy ki a hallgatóságuk. Más szövegeket hallatnak európai politikai fórumokon és annak pontosan az ellenkezőjét, amikor saját népük fejét bolondítják. Vagyis mondanivalójuk idomul a hallgatóságukhoz. Gondolatviláguk nem mentes az ezeregyéjszaka mesés fantáziájától, hasonlóképpen nyomon követhető benne a „wishful thinking”- látásmód, vagyis azt mondják, amit szeretnének, hogy megvalósuljon, esetleg azt, amit beszélgetőtársuk vagy hallgatóságuk hallani szeretne. Természetesen ennek a valósághoz semmi köze.

Például említjük meg az utóbbi Izrael-Gáza fegyveres konfliktust, melynek a Fatah palesztinok „békés” szemléltői voltak. A Fatah nem felejtette el a 2007. évben történeteket, mikor is a Hamasz kiűtötte a helyi politikai nyeregből egy véres puccs folyamán, mikor is a szerető testvérek gátlástalanul gyilkolták egymást és a Hamasz megölt mintegy hétszáz Fatah testvért (kb.), mivel a hivatalos adatok terrororganizációknál nemcsak, hogy megbízhatatlanok, de bizonyos, hogy nagyon messze állnak a valóságtól és egyetlen céljuk a hatásos propaganda. Nyáron a Fatah tétovázott, mert nem tudta, mit csináljon. Támogatni az izraelieket illetlen lett volna, elítélni a Hamasz testvéreket szóba sem jöhet, mikor izraeliekkel harcolnak. Ezzel szemben csendben ülni a kerítésen és nyugodtan várni, míg a cionisták elintézik a Hamaszt és lehetővé válik a visszatérés a megüresedett nyeregbe, abban nincs semmi rossz, kizárólagosan csak előnyök. Abbasz és a Fatah így viselkedtek, és mint szoktak, különböző nyelveken beszéltek. Pechjük volt, mert aztán az egészből nem lett semmi, ha semminek számítjuk azt, hogy a Hamasz legyilkolt néhány tucat (hivatalos adatok természetesen hiányoznak) Fatah testvért, mert úgy vélték elárulták őket. Erről a

Fatah nem beszélt semmit, csak hallgatott.

Aztán vegyük azokat az ún. béketárgyalásokat, melyek még kezdetük előtt halálra voltak ítélve, azonban miért ne kaparják le az előnyeiket? Az egyik ilyen néhány száz, nagyrészt gyilkosokból álló börtöntöltelék kiszabadítása mint előfeltétel, nagyon hasznos politikai és propagandisztikus szempontokból, miután megnöveli Abbasz elnök és pártjának a népszerűségét a palesztin lakosság előtt. Amellett az ilyen „humanitarius” cselekedetek az európaiak, amerikaiak és mindenféle békeelőmozdítók által is igen kedvelt aktusok. Mindezeket már párszor kipróbáltuk, de nem eredményeztek semmit. A béketárgyalások másik megszokott sablonos feltétele, az 1967-es határok, amelyekből nem engednek semmit. Ezek a határkövetelmények, melyeket

a palesztin béketárgyalók ismételtten említenek, szintén kifelé, a naiv hitetlenek bolondítására. Ha azonban megvizsgáljuk a Palesztin Hatóság által használt térképeket, azokon nem is léteznek sem 1967 előtti, sem semmiféle határok. A Jordán folyó és a tenger között egyetlen állam van, mely magába foglalja a Hamasz uralma alatt lévő Gázai-övezetet is, melyen ugyan nem uralkodnak, de ez az állítólagos palesztin, néhány ezer éves palesztin ősök hagyatéka. Izrael állama nem létezett soha, és nem is létezik e térképeken. Izraeli városok mint Cfat, Tibériás, Akkó, Haifa, Jaffa, Béth Shán, Ashkelon, Jeruzsálem (el-Kudusz, a Szent) fel vannak tüntetve a térképeken, mint palesztin települések. Az egyetlen város ami elkerülte a palesztinizációt, az Tel-Aviv, mely problémát egyszerűen úgy oldották meg a tehet-

séges palesztinok, hogy Tel-Aviv nincs megjelölve térképeiken, vagyis, látszólag nem létezik. Ezt a politikát a muszlimok már a tizenhatodik században is sikeresen alkalmazták, mikor II. (Nagy) Szulejmán seregei képtelenek voltak elfoglalni Máltát. Ekkor a hadvezetőség értesítette a nagy hódítót, hogy „Malta yok”, vagyis, Málta nem létezik. Ez a gyakorlat most is, „Tel-Aviv yok”.

Tévedés volna azt hinni, hogy csak a térképeiken hiányzik Izrael. Gondolatvilágukban sem létezik, és erre a tévhitre nevelik gyerekeiket, nem csak iskolás kortól, valójában születésük óta azt tanítják és ezzel átadják magukat is, immáron hét évtizede. Ezt hirdetik nap mind nap a palesztin sajtótermékek, a palesztin TV, evvel tömik 1948 óta immár a harmadik és a negyedik nemzedék fejét. További példaként részletezek egy gyermekdalt, mely olyannyira népszerű, hogy már nem kevesebb, mint 12 változata van, - eddig, de a jövő nagy lehetőségeket rejt és a palesztin TV szisztematikusan ismétli. Az egyik verziót, egy vallási előírásoknak megfelelően beburkolt fejű 8-10 éves kislány énekelte, folyó év január 11-én a palesztin tévében, a gyermekfesztivál programban, melynek elnevezése „A Legjobb Otthon”. A szervezők a palesztin turisztikai minisztérium és helyi NGO (Non Governmental Organization, vagyis nem kormányzati szervezet), mely külföldi pénzt koledál jótékony célokra, de azt leginkább propaganda célokra áldozza fel.

„Szállongó, köröző madár,
Ó Allah, a repdesőt látván, irigység éget.

Hazám Palesztina csodálatos!
Fordulj Cfat, majd Tibériás felé
És üdvözdöl Akkó és Haifa tengerét.
Nazareth arab erődítményét se feledd
És meséld el Beth Shánnak, hogy népe visszatér.

Repülj Jeninbe és hozd el hozzám
Völgye üdvözetét Nabluszba.
Tul Kareem földjén állj meg,
Jaffa kikötő vizét igyad
És ne feledd Ramlét és Ramallát sem.
Szállongó köröző madár,
Ó Allah, a repdesőt látván, irigység éget,
Hazám, Palesztina csodálatos!”

Záptojás

A New York-i Brooklynban nevelkedett Zalman Kastel, ortodox rabbi jelenleg Sydneyben él, és a North Shore Chabad iskola igazgatója. Az agilis rabbi mindent elkövet a vallások közötti béke előmozdítására és már 2002-ben megalapította „Együtt az Emberiségért” (Together for Humanity) elnevezésű mozgalmát. Saját maga képviselőként, 2010 júliusában részt vett egy gigantikus kongresszuson Jakartában (Indonézia), melyet a Muhammadiya nevű 100 éves muszlim szervezet és a „Világ Békeforum” (World Peace Forum) rendezett. Harmincegy ország száz akadémikusa, teológusa és politikai eminenciái voltak a lelkes résztvevők. Az izraeli béketábor nem volt az ünneplők között, bizonyára meg sem hívták őket. Rabbi Zalman Kastel teljes megelégedésének adott szóbeli kifejezést, mivel senki sem tett megjegyzést személyét illetően, annak ellenére, hogy jarmulke volt fején és cicesze szabadon lebegett, mégis mint egyenlő partnert kezelték.

Tavaly augusztusban Rabbi Zalman Kastel a zsidó vallás és reverend Brad Chilcott a keresztények (önkinevezett) képviselőként mozgalom indítottak a célból, hogy a dzsihádisták megszeressék vallásaik követőit és erre a szent célra száz évet spendíroztak, amit jómaguk nem fognak megérni, tehát utánam a vízözön. A mozgalom neve „Szeressük a muszlimokat száz évig!” A nemeslelkű békeharcosok, Kandel és Chilcott mozgalmaikat egy jelenlegi ausztrál mozgalom reakciójaként nevezték el így, mely mozgalom kevésbé naiv, és jelszava: „Száz évig is harcolunk az iszlám ellen”.

Félő, hogy ha más nációk nem ébrednek fel és nem csatlakoznak e kevésbé optimista szervezethez, száz évnél jóval kevesebb kell ahhoz, hogy az iszlám kiradírozza úgy a kereszténységet, mint a zsidóságot.

Világbéke természetesen akkor sem lesz, mivel a muszlimok folytatják azt az egymás elleni irtóháborút, melyet másfél évezrede kezdtek el és nincs rá okuk, hogy valaha is befejezzék.

GK.

Mivel van bennem némi rosszindulat, arra gondolok, hogy a dalocska rosszul sikerült plagizációja Rabbi Yitchak Isaac Taub nagykállói rabbi csodaszép dalának, a „Szól a kakas már”-nak, melyben szintén repked a madárka. De ehhez fel kell tételeznem, hogy a dalocska palesztin szerzője valahol hallotta a rabbi híres dalát és égette az irigység.

De nem csak gyermekműsorokról van szó, hanem a Palesztin Hatóság és a Fatah állandóan ismétlődő és állandóan hangoztatott, hivatalos álláspontjáról. December 14-én, a libanoni el-Mayadeen TV műsorában a következők hangzottak el, Tawfik el-Tirawi szájából, aki jelenleg a Fatah központi bizottságának tagja. A múltban ő volt a biztonsági szervek főnöke, s azok egyike, akik Izraelt vádolják Arafat megölésével, anélkül, hogy előbb áttanulmányozták volna a francia kórházak 558 oldalas titkos orvosi dossziéját, vagy akár csak átfutották volna a diagnózisokat. Tirawi nyilatkozata: „Senki se merje azt gondolni, hogy akár csak egyetlen palesztin is akad, aki támogatja a két ország megoldást, vagy valami mást, hogy bármely település Izrael része, és hogy Haifa, Jaffa, Akkó nem palesztin tulajdon. Nem. Jaffa, Akkó, Názáreth palesztin, Amerika és Izrael ellenére.” Néhány hónappal korábban ugyanaz a Tirawi a következőket mondta: „A hódítókat ki kell zavarni az egész szent földről, a Jordán folyótól a mediterrán tengerig.” A hivatalos palesztin TV adóban Muhammed Kabha, január 12-én meghatóan azt énekelte: „Jaffa, Akkó, Haifa, Názáreth, Galil, Golán fennsík, Lod, Ramle, Jeruzsálem, Cfát, Tibériás, Ashkelon, mind palesztin.” Ennek az énekesnek még nagyobb az étvágya, mint Tirawinak, pedig ő sem kismiska.

Tehát nem csak a Palesztin Hatóság térképei mutatják ezt, hanem TV állomásaik, vezetőik is ezt hangoztatják és erre nevelik ifjúságukat is. Az 1967-es határok csak akkor léteznek, ha az európaiakat vagy az amerikaiakat kell félrevezetni. Végeredményben a palesztinok még az 1948-as határokat sem ismerték el. Valójában Izrael sem.

„Várj, madár várj! Te csak mindig szállj!”

TÜNTETÉSEK AZ EGYIPTOMI FORRADALOM 4. ÉVFORDULÓJÁN 15 HALOTT, 35 SEBESÜLT

Legkevesebb 15 ember vesztette életét és vagy 35-en megsebesültek az egyiptomi forradalom negyedik évfordulója körüli megmozdulásokon vasárnap délutánig.

A BBC értesülései szerint legalább 10 ember meghalt, köztük egy rendőr, és több tucat demonstráló megsérült a tüntetők és hatóságok közötti összecsapásokban Kairó keleti részén.

A CBC Extra 12 halotról tud, és hivatalos források alapján arról is beszámolt, hogy az ország különböző pontjain történő zavargások miatt eddig összesen 132 embert vettek őrizetbe a biztonsági erők. A vasárnapi halálesetek közül egyelőre csak ötről vannak közelebbi értesülések - írja az MTI.

Egy állítólag fegyvert viselő demonstrálót Alexandriában lelőttek a biztonsági erők tagjai. Egy észak-kairói szegénynegyedben, el-Mataréjában két tüntető vesztette életét a rendőrséggel vívott összecsapásban, két emberrel pedig saját pokolgépük végzett, amelyet éppen egy villanypózna alá akartak helyezni. Egy tüntető nőt még szombat este lőttek agyon Kairóban.

A fokozott rendőri készenlét ellenére országsszerte számos tiltakozó akciót tartottak; a biztonsági erők esetenként sörétes löfegyvert és könnygázt vetettek be a tüntetések felosztatásakor. Több helyen robbantottak, egyebek mellett a kelet-kairói Alf-Maszkan negyedben, ahol két rendőrt sebesített meg egy pokolgép, egy másik robbanószerkezet pedig átmenetileg megszakította a vasúti forgalmat a Kairó és Alexandria közötti vonal egyik szakaszán. Előbbi merényletet a főleg Kairó környékén tevékeny Adzsnád Miszr (Egyiptom katonái) nevű terrorszervezet vállalta magára.

Az Alexandriában megölt demonstráló a belügyminisztérium közleménye szerint a 2013-ban megbuktatott iszlamista elnök, Mohamed Murszi mögött álló Muzulmán Testvériség tagja volt. A tárca sajtóosztálya egy fotót is közzétett, amelyen a holttest mellett egy gépkarabély hever a földön.

A szombat este agyonlőtt tüntető nő, Saimáa esz-Szabág a Szocialista Népszövetség Párt egyik tisztségviselője volt. A boncolás eredményei szerint háromtól hét méterig terjedő távolságból, hátulról lőttek rá, és a sörétek az áldozat szívére és tüdejére ejtettek halálos sebeket.

A tragédia idején a baloldali párt a kairói belvárosban tartott tüntetést, ami után az egyiptomi forradalom jelképes helyszínén, a Tahrir téren akartak koszorúkat elhelyezni a 2011-es felkelés mintegy 800 halottjának emlékére.

A törvényszéki orvosi jelentés szerint ugyan a halált okozó fegyver „a rendőrök és a polgárok között egyaránt használatos”, a Szocialista Népszövetség Párt vezetői egy vasárnapi sajtótájékoztatón a „brutálisan fellépő” rendvédelmiseket vádolták Szabág meggyilkolásával. Elmondásuk szerint a fiatal nőt a „békés menetet” feloszlató maszkírozott rendőrök egyike lőtte hátba.

Számos, az eset helyszínén készült felvétel kering a közösségi hálókön, amelyeken a hátán és arcán megölt, ájult politikus látható. A gyilkosság pillanatáról nincsenek képek, ugyanakkor az egyik videó azt mutatja, amint fekete álarcot viselő, kezükben sörétes puskákat tartó rendőrök közelednek a már földön fekvő nő felé. A felvételen lövéseket is lehet hallani, és valaki többször azt kiáltja: lőj!

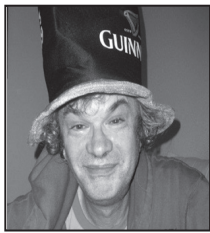
A 18 napos felkelés tavalyi évfordulóján több tucat ember vesztette életét. Az utóbbi héten elhangzott felszólalásaikban az ország vezetői határozott fellépést ígértek a közrend megbontóival szemben.

Este al-Szizsi elnök mondott televíziós beszédet a negyedik évfordulón. Méltatta, hogy 2011 januárjában olyan sok millióan vonultak az utcákra, mert változást szerettek volna, de arról is beszélt: türelemre van szükség ahhoz, hogy minden célt elérjenek - jelentette a Reuters. Az ellenzék azt állítja: miközben az elnök a gazdaságra fókuszál, az új törvényekkel, így például a tüntetések szigorításával visszavesz abból a szabadságból, amit 2011-ben sikerült kivívni. Iszlamistákat és liberális aktivistákat vetettek és vetnek börtönbe, köztük olyanokat is, akik támogatták 2013-ban Morszi elnök eltávolítását a hatalomból - írja a Reuters.

Múlt csütörtökön egy egyiptomi bíróság elrendelte Hoszni Mubarak két fiának, Alaa-nak és Gamalnak a szabadon engedését, miután kilenc nappal korábban a fővárosi semmítőszék eltörölte a közpénzek hűtlen kezeléséért rájuk és apjukra kirótt börtönbüntetést.

Novemberben ejtették Mubarak ellen azt a vádat is, hogy összeesküdött a tüntetők meggyilkolására a január 25-i forradalom idején. Vagyis hogy ő adott parancsot tüntetők megölésére.

MTI

AVI BEN GIORA: Egy ügynök halála

Az amerikai titkosszolgálat a napokban jutatta el Londonnak a néhai Alekszander Litvinyenkó ügyében eddig összegyűlt adatokat. Ebben egyértelmű bizonyítékok vannak arra vonatkozólag, hogy a volt orosz ügynököt, aki vagy másfél évtizede dezertált az orosz titkosszolgálatok kötelékéből, Londonban az orosz titkosszolgálatok emberei likvidálták. Litvinyenkó hangfelvételt is készített halála előtt pár héttel, amelyben a világ két legnagyobb ellenségének Putyint és barátját, Szemjon Mogiljevicsét nevezi meg.

Litvinyenkó az orosz titkosszolgálatoknál mint állambiztonsági tiszt állt alkalmazásban. Mielőtt nyugatra dezertált volna, jókora anyagot gyűjtött össze a két megnevezetről. Főleg Mogiljevicsről, akit az Egyesült Államokban terrorszervezeteket támogató üzletemberként tartanak számon, sőt körözés alatt is áll.

Mogiljevics magyar nőt vett feleségül, így simán megkaphatta a magyar állampolgárságot, amivel szabadon mozoghatott a világban. Több évet töltött Magyarországon, sőt mai napig vannak ott üzleti érdekeltségei. Fegyverkereskedőként ő szállított, azaz talán még ma is szállít fegyvereket az al-Kaidának, a Hezbollahnak és az ISIS terrorszervezeteknek.

Litvinyenkónak egyértelmű bizonyítékai voltak erre vonatkozólag. Sőt! Az is kiderült, hogy szinte valamennyi nagyobb üzlethez Putyin adta a jóváhagyást, mint az akkori KGB egyik vezetője. Litvinyenkó ezt az anyagot először épp nekünk, a Moszadnak akarta eladni. Az információk nagy része valamilyen úton el is jutott Izraelbe, ám Litvinyenkó akkor nem kért politikai menedékjogot, noha kapott volna. Kissé magasabb fizetésre vágyott, ezért az angolokkal próbált üzletet köti.

Hogy az anyag végül is hogyan került az NSA-hoz az amerikai titkosszolgálatokhoz, és onnan csak némi kerülővel az MI6-angol

szervezethez, azt homály fedi. Elég az hozzá, ami később kiderült, hogy Litvinyenkó kettős játékot játszott. A titkos anyag nyugatra szivárogtatása közben kapcsolatba lépett orosz ügynökökkel is. Felajánlotta, hogy ha kifizetnek neki egy bizonyos összeget, akkor hajlandó az egész anyagot visszaadni nekik. Az orosz ügynökök viszont gyanították, hogy az anyagot már továbbította nyugatra, sőt a pénz egy részét is felvette, csupán csak a másolatok, vagy az eredetik egy része kerülhet vissza a kezükbe. Ezért utasítást kaptak, hogy likvidálják Litvinyenkót.

Nem a régi módszer alapján ölték meg. Lehet, hogy gyávák voltak ehhez, de az is lehet, hogy rajta akartak kipróbálni egy új módszert. 2006-ban London egyik előkelő szállodájába a Hotel Milleniumba hívták teázni. Ez a hotel az Amerikai Nagykövetség közvetlen szomszédságában van Londonban. A teába sugárzó

anyagot, plútonium 210-et keverték, ami később, de még ugyanebben az évben az ügynök halálát okozta. Bizonyítást nyert, hogy az akció végrehajtásáért Andrej Lugovoj a felelős. Valaha ő is az FSZB (orosz titkosszolgálatok) beosztottjaként dolgozott. 2007-ben Nagy-Britannia kérte a kiadatását Oroszországtól, mivel bizonyítást nyert, hogy személyesen is résztvevője volt annak a bizonyos teadélutánnak, amikor Litvinyenkót megmérgezték. Moszkva elzárkózott a kiadatástól. Még jó indokot is találtak, nevezetesen azt, hogy Lugovojnak mentelmi joga van, mert időközben parlamenti képviselővé választották. A kiadatás megtagadását diplomaták kölcsönös kiutasítása követte, és a két ország viszonya azóta is fagyos.

Avigdor Libermann a jövő héten fog találkozni Szergej Lavrov orosz külügyminiszterrel. Nagy valószínűséggel ott is szóba kerül ez az ügy, annál is inkább, mert Moszkva katonai együttműködésről írt alá szerződést Iránnal. Ennek keretében az oroszok hajlandóak lesznek leszállítani a legmodernebb S300 rakétarendszert Iránnak, mely közvetve veszélyt jelenthet majd Izrael eddigi légifölényére. Putyin számtalanszor tett már ígéretet Netanjahunak és Obamának, hogy nem adja el ezt a modern rakétarendszert Iránnak. Most is csupán csak ígéretekről lehet szó, egyelőre.

Oroszország egyre nagyobb bajba került. Szinte már csak Izrael maradt meg számára, mint kereskedelmi és gazdasági partner. Most ez látszik veszélyben forogni, mert Izrael is előbb-utóbb kénytelen lesz felfüggeszteni ezeket a kapcsolatokat, ha a szankciókat tovább erősítik Oroszország ellen. Az már csupán csak hab a tortán, hogy bizonyítást nyert az is, hogy közvetett úton Oroszország továbbra is a nagy terrorszervezetek egyik legnagyobb fegyverszállítója.

(forrás: Die Presse)

Káin Ági előadása a Bné Brit Löw Immanuel Páholyában

Netanján, a Margoa Hotelben rendezett estet Levkovits Jozsef páholyelnök nyitotta meg. A jelenlévők köszöntése után Grinfeld Smulik főkantor szép dalaival teremtette meg a hangulatot, majd Káin Ági idegenvezető rendhagyó előadása következett. Előadásának címe: Európa - Amerika - Netanja. Nem tájbemutatót tartott, hanem a 19. század második felének történelmi háttérét ismertette.

Megemlítette, hogy ebben a században indult az iparosítás kezdete, ugyanakkor a filozófusok, művészek is ekkor kezdtek Párizsba tömörülni. Ebben a periódusban Simha Sutfield orvos, akit Max Simon Nordau néven ismerünk, Herzl Teodorral együtt létrehozta a Cionista Kongresszust.

Ebben az időszakban Pasteur felfedezte és bevezette a tej pasztörizálását.

Káin Ági a Németországból Amerikába kivándorolt és meghatározó szerepet betöltött Strauss család életútjáról mesélte. Strauss

New Yorkban, a polgárháború után kezdetben edényüzletet nyitott, a Macy's áruház alagsorában, ami anyagilag annyira megalapozta a család jövőjét, hogy a mai napig híres, óriási áruház is a tulajdonukba került. Gyermekai, a két testvér, Isidor és Nathan sorsáról is tájékoztatta a hallgatóságot. Európába való visszatérésük után 1912-ben szétváltak útjaik. Nathan Izraelbe érkezett, ahol Juda Leon Magnes rabbival együtt megalapította Izrael első egyetemét, míg Isidor feleségével vissza akart térni Amerikába. A Titaniccal utaztak, és a tragédia őt is utolérte: ott lelte halálát. Nathan, aki az utolsó pillanatban döntött úgy, hogy Izraelbe utazik, Isten kezét látta abban, hogy nem utazott Izidorral.

Nathan később visszatért Amerikába, ahol nagy harcok árán bevezette a tej pasztörizálását, amivel gyermekek ezreit mentette meg a haláltól. Párhuzamosan alapította meg New Jersey-ben a Pasteur Intézetet és Izraelben

létrehozta a Tipát Háláv Intézetet, valamint a Hadassa Kórházat.

Nathan Strauss hatalmas adományaival, jótéteményeivel gazdagította úgy Amerikát, mint Izraelt. A híres mondást: „Országom a földkerekség, vallásom a jótett”, Nathan Strauss így módosította: „Családom az emberiség. Vallásom az újszülöttek megmentése. Remélem, sokan tartoznak majd az én vallásomhoz.”

A natanjai vonatkozás: 1928-ban a Bné Benjámin vezetői, Oved Ben Ami és Itamar Ben Avi pénzgyűjtő körútra indultak Amerikába. Épp Nathan Strauss 80. születésnapjára érkeztek. Nathan bőkezűen adakozott egy település építésére, amely az ő nevét kapta: Netanja. Vagyonának kétharmad részét adta Izraelnek.

A tartalmas előadást és a kántor énekét megköszönte, majd az estet zárta Leöb Akiva.

Budacsek Marianna

GYEREKFEJ JEL A CSILLAGOS HÁZBAN

Breuer Péter: Ön hol élte meg a vészterhes napokat?

Dr. Kende János történész: Egy csillagos házba kerültem, majd pedig onnan egy védett házba. Oda úgy kerültem, hogy mi a Visegrádi utca 5/b-ben laktunk, a nagyszüleim a 3-ban éltek. Tulajdonképpen ugyanabba a környezetbe kerültünk. Valami lehetett, mivel a nagyszüleim jobb módúak voltak, így valószínűleg valahogy megállapodtak azzal, akinek a lakásába kerültünk. Mi egy kis garzonban laktunk, így ez nem jelenthetett csereértéket, azt lepecsételték, ide tudtunk visszamenni 1945 januárjában.

BP: Milyen volt az élet a Visegrádi utcában?

KJ: Ha jól emlékszem, akkor nyáron költöztünk a Visegrádi 3-ba, én akkor még nem töltöttem be a nyolcadik évemet. Az jó volt, hogy rengeteg gyerek volt ott, a kamaszok szerveztek egy bandát, két vezére is volt ennek a bandának, egyikük Vajda Péter újságíró, szerencsére ma is él még, a másik Eörsi István, akkoriban még Schleifer Pisti. Gyerekként sokat rosszkodtunk, például nem volt szabad ráülni a porolóra, mert a háziúr ránk kiabált, persze megtettük, rohagáltunk a padlásra is rendszeresen. Amikor ki lehetett menni a csillagos házból, akkor természetesen az egész gyerekcsapat kiszabadult az utcára, ott volt egy kis köz, a Borbély utcánál, ez ma is meg-

van, ahol óriási lóteniszcseresznye zajlottak. Érdekes volt, hogy ugyanazokkal a srácokkal játszottunk, mint előtte, akik nem voltak zsidók. Arra nem emlékszem például, hogy ezeken a kiszabadulásokon rajtunk volt-e a sárga csillag, azt hiszem inkább nem.

BP: Ilyen szép világ volt?

KJ: Biztos volt ebben egy kettősség, a gyerekek játszottak, a felnőttek meg valamilyen áttételes módon jelezték, hogy azért itten bajok vannak. Ezt például onnan is lehetett látni, hogy a házban a félemeleten volt egy görögkeleti lelkész, ott amikor elterjedt a hír, hogy Budapestre is kiterjesztik a deportálást, akkor ott iszonyatosan hosszú sorok álltak. Az ott levő lelkész, vagy ügyintéző nagyon becsületesen adott, akinek tudott igazolást. Nagypámanak ez adta az ötletet, hogy a mi családunk is így tegyen. Elvitt engem egyszer a Berlin étterembe, a fölszinten tartottak a Szociális Nővérek valamilyen előadást. Én a nagypámat nagyon tiszteltem, erőteljes ember volt, aki az I. világháborút végigharcolta, aki egy nagy magyar hazafi, egy büszke ember volt és halottam, hogy e foglalkozás után magol valamit. Láttam, hogy a katekizmust magolja, kérdeztem, hogy miért csinálja, ő azt felelte, érettetek kisfiam! Engem egyáltalán nem neveltek vallásosnak, a szüleim egyáltalán nem voltak azok, a nagyszüleim lazább neológok voltak, de ak-

kor ez nagyon meghökkentett. Mondtam a nagypámanak, hogy inkább ne, én többet ilyen foglalkozásra nem megyek. Nem is mentem oda többet, szerintem ő is elszégyellte magát, ő sem ment többet.

BP: A szülei hol voltak ekkor?

KJ: Édesanyám velem volt. Őt időnként kivényelték romeltakarításra, ennek azért volt jelentősége, mert innentől kezdve soha többé nem mentünk le a pincébe. Volt ugyanis egy hely, oda srégen becsapódott egy bomba, eltalálta a szennyvízcsatornát, akik a pincében voltak, mind meghaltak. Innentől kezdve sem a tavaszi-nyári légitámadások idején, sem az ostrom alatt egyszer sem voltunk a pincében.

BP: Felszabadultak, Ön tanult, dolgozott, családot alapított, gyermekei, unokái lettek. Mikor beszélt nekik utoljára az élményeiről?

KJ: Az a helyzet, hogy történész érdeklődéssel megáldott több is van a családban, állandóan felmerült, hogy beszéljünk erről is és természetesen beszéltünk erről is. Én nem csináltam ebből titkot, de azt sem éreztem, hogy ez olyan tragikus dolog volt, hogy erről hallgatni kell. Tulajdonképpen szerencse, de szinte minden családtagunk túlélte, még az is, aki Auschwitzban volt.

A beszélgetés digitális változata a bpi.hu internetes oldalon megtekinthető.

EGY TEMETŐ ELŐ- ÉS UTÓTÖRTÉNETE

Toronyi Zsuzsával, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár igazgatójával Breuer Péter beszélgetett.

- Próbáljuk meg felidézni, hogy mi történt a Dohány utcai zsinagóga kertjében, a legszomorúbb időszakban!

- 1945 táján a zsinagóga kertje egy felújított épületegyüttes része volt, hiszen 1931-ben erre a telekre építették az I. világháború hősi halottainak emlékére a Hősök Templomát és a zsinagóga folytatásaként a ma a múzeumnak is helyet adó épületet. A kettő között kialakítottak egy kis teret, az eredeti tervek szerint árkádkkal körülvett vízmedencét terveztek ide. Az elképzelés szerint ez a hely egyfajta együttgondolkodásra, egy keresztény-zsidó párbeszédre alkalmas tér lett volna, ahol séta közben lehetne megbeszélni a dolgokat, tehát közösségi tér lett volna. A medence nem készült el, füves terület maradt, így ez lett a gettó ritka zöld területeinek egyike. A gettóban több mint 70 ezer embert zsúfoltak össze, így nagy volt a mortalitás. Nem csak a belövések, a háború miatt, hanem a gettólétből fakadó éhhalál, fertőzések, járványok, a rendszeres nyilas betörések is számos áldozatot követeltek. Akkor már közel

volt a szovjet hadsereg, nem lehetett kimenni a zsidó temetőkhöz, el volt vágva minden út, így a gettó zöld területeit kezdték temetésre használni. Erre persze már csak a felszabadulás során került sor, amikor összeszedték a halottakat az utcákról, minden más helyről.

- Itt hány ember van eltemetve?

- Ezen a helyen 2283 embert temettek el 24 tömegsírba. Voltak temetők a Klauzál téren is, de az ott fekvőket exhumálták. Kevesen tudják, hogy ez az egyetlen temető, amelyik a gettó áldozatait gyűjti egybe, ez nem emléktemető, a holokauszt áldozatainak tetemei is itt vannak.

- Miért nem exhumálták az itt nyugvókat?

- Ez elsősorban vallásjogilag problematikus, de úgy gondolom, hogy a holokauszt egyik legemotionalisabb, érzelmmel a legjobban telített helyszíne lett. Nincs még egy olyan helyünk, ahol nem égették el az áldozatok holttesteit, ahol amennyire csak lehetett, megnevezhették őket. Azt szoktam mondani, akik itt vannak eltemetve, azok abból a szempontból privilegizáltak, hogy nekik megadatott a végtisztesség, nekik megadatott, hogy akármilyen hevenyé-

sített lista alapján, de van, megmaradt az identitásuk is.

- Mi lehet ennek a temetőnek a jövője, nemrégiben hatalmas felújítások zajlottak itt?

- Mi pár évvel ezelőtt – ha fogalmazhatok így – ezt a temetőt interpretáltuk, azaz a befogadó oszlopsorra kitettük ennek a helynek a történetét. Azt gondolom, ha nem csupán a temetőségét nézzük, hanem azt is, hogy mi volt előtte és utána, akkor ez még többet elárul nekünk. Hiszen a zsinagógát azok építették fel, akik felépítették Budapestet, a zsinagóga büszkeségnek, a zsidó emancipációnak volt a jelképe, s az a tény, hogy akik ebben a temetőben a saját lakóhelyükön vannak eltemetve, az építők unokái lehettek, használták ezt a zsinagógát, amíg éltek. Ezt nekünk meg kellett mutatni ahhoz, hogy megértsük a terület történetét. Ezt megnézhetik a dohanykert.hu oldalon, itt megtalálják az eltemetett áldozatok nevét is, de a hely történetét is. Ide mindenkit várunk szeretettel, aki szeretné beszélgetni a területtel, megnézni, megtanulni azt, amit az oszlopokon elhelyeztünk, akár elgondolkodna a múlton, a jelenen és a jövőn.

SCHNAPP LEA

Mindannyiunk lelkiismerete

A Soában elpusztított makói zsidóság emlékére

Ezekben a januári napokban, amikor újra és újra felidéződnek bennünk a hetven év előtti események, nehéz lenne vidám, kellemes hangulatú apróságokról írnom. Újra és újra ott vagyok – gondolatban és emlékeimben – a felszabadítás előtt álló megsemmisítő táborban, és nem tudok örülni a csodának, mert túl nagy árat fizettem, fizettünk érte.

Ekkor, mintegy újabb csodaként levelet, csomagot hoz a postás Makóról, ismét bebizonyítva, hogy a kedves alföldi város nincs is olyan messze Jeruzsálemtől...

Gyermekkorom nyarainak kedves kis városa volt, ott éltek anyai nagyszüleim, és ott folyik a József Attila által is megénekelt folyó: „Egymás mellett fekszünk: a folyó meg én...” mondta a költő, akinek – akárcsak valamikor nekem – kedvenc pihenőhelye volt a vadregényes Maros-part.

Nem tartozik József Attila ismertebb versei közé, ezért teljes egészében szeretném idézni, mert még közelebb hoz engem – az élet megannyi viharában megtépázott, fáradt embert – azokhoz az emlékekhez, amelyek hajdanában ide, a Maros partjához kötöttek engem:

Megfáradt ember

A földeken néhány komoly paraszt hazafele indul hallgatag.

Egymás mellett fekszünk: a folyó meg én, gyenge füvek alusznak a szívem alatt.

A folyó csendes, nagy nyugalmat görget, harmattá vált bennem a gond és teher; se férfi, se gyerek, se magyar, se testvér, csak megfáradt ember, aki itt hever.

A békességet szétszítja az este, meleg kenyereből egy karaj vagyok, pihen most az ég is, a nyugodt Marosra s homlokomra kiülnek a csillagok.

Sok-sok ima szállt hajdanában Makóról Jeruzsálembe, és talán száll a mai napig is...

Hálás szeretettel gondolok Urbancsok Zsolt-ra, a fent említett csomag küldőjére, a makói történész-levéltárosra, aki olyan hűségesen szolgálja népünket onnan Makóról is. Nem először írok róla, kettőnk barátságáról, de most mégis megismételném „ismertető jeleit”: Évekkel ezelőtt részt vett a Jád Vásém európai történészek, tanárok számára rendezett kurzusán, majd egy csodálatosan megható, igaz tankönyvet szerkesztett magyarországi iskolások számára „A holokauszt gyermekei” címmel. Mintegy másfél esztendeje néhány napot Izraelben töltött kedves felesége, Marcsa és szimpatikus Marci fia társaságában – hármában érezték és élveztek Jeruzsálem szentsé-

gét... Most két nagyon szép kiadványt küldött nekem: egy vendégváró, turisztikai célzattal készült, fényképekkel gazdagon illusztrált füzetet: Makó – Nem csak hagyma! címmel, valamint a makói zsidó temetőről szóló kiadványt (a Makói Múzeum Füzetei sorozat 115. száma), amelynek szerzői Ábrahám Vera, Orbán Imre és Urbancsok Zsolt, aki így dedikálja a kiadványt:

Leának, mindannyiunk lelkiismeretének, szeretettel – Urbancsok Zsolt.

Makó, 2015.01.07.

Nagy-nagy és talán megérdemelt kitüntetésnek érzem a fenti szavakat, mert az Auschwitz-Birkenau tábor hetven év előtt történt felszabadítása óta szinte küldetésemnek éreztem, hogy életben tartsam és az emberek emlékezetébe véssem mindazt, ami velünk történt. Mindent megtettem ennek érdekében, és velem, mellettem sokan mások is hasonlóan cselekedtek, mindazok az igaz emberek, akik szívügyüknek érzik, akár Urbancsok Zsolt, hogy a történelmet nem szabad szépíteni, megváltoztatni, a történeteket nem lehet minimalizálni, megtagadni, mert ez az idők végezetéig az emberiség szégyene marad!

* * *

A fentiekén túl és azok kiegészítéseként, fellevenítem „A holokauszt gyermekei” című könyv egyes adatait, amelyekért hálás köszönettel gondolok a szerzőre. A könyv négy, Makóról származó, vagy a várossal szoros kapcsolatban lévő, Soát átélt gyermek sorsát eleveníti fel, akik közül magam vagyok az egyik. Azért is mélységes hálát érzek, hogy a szerző Évike kishúgom emlékének ajánlotta a kötetet, aki – mint már annyiszor megírtam – szüleinkkel együtt Auschwitz áldozata lett. Makói nagyszülők unokájaként sok kedves emlék köt a Maros-parti városhoz. Nagypámnak sincs sírhantja Makón, ő is a világégés áldozata, pedig igazán sokat tett a város gazdasági fellendüléséért: ha kellett, külföldre utazott a hagymatermesztők áruját értékesíteni, hogy a város védjegyeként ismert gazdag és minőségi termést ne kelljen a Marosba önteni. Természetesen mindez még a nehéz évek előtt történt...

Urbancsok Zsolt nem született zsidónak, de nagyon sokat tett és tesz a város, a környék és egész Magyarország zsidóságáért, az elpusztítottak, meggyilkoltak emlékéért. Igaz emberként azért harcol, hogy senkit se lehessen hátrányosan megkülönböztetni bőrszíne, származása vagy vallása miatt.

A fent említett kiadványban emléket állít a 200 éven át folyamatosan Makón élt zsidóságnak. Betelepülésükről és temetőikről a következőket írja:

„Makó zsidó közössége az Alföld legősibb hitközsége. Az első zsidókat a megyében elő-

ször a földéaki Návay György birtokán találjuk az 1740-es évek elején, ahol a kocsmá, valamint a mészárszék tartásjogát bérelték. 1747 körül Makó mezőváros földesura, Stanislavich Miklós püspök nem csak a regálék bérlését engedélyezte számukra, hanem azt is, hogy tartósan, családjukkal együtt megtelepedve zsidó községet (communitas judaeorum) hozzanak létre a városban. A zsidó község a keresztény községtől nem csak területileg, de igazgatás alapján is elkülönült. A város tanácsának nem volt hatalma felette, a joghatóság közvetlenül a püspök-földesúr alá tartozott. Makó népessége igazgatási szempontból és a felekezeti elvet követve egy keresztény (református, katolikus, görög katolikus) és egy zsidó községből, közösségből állt, mindegyik élén kiválasztott bíróval, előjárókkal, tanáccsal és más közösségi szervekkel.

A makói zsidó község legősibb intézménye a jótékony szentegylet (Chevra Kadisha) volt, amelyet minden alakuló hitközség az elsők között hozott létre. Feladata a betegek, árvák, haldoklók és gyászolók segítése volt, valamint gondoskodott a halottakról, szervezte és lebonyolította a temetési szertartásokat. A makói szentegylet huszonöt pontból álló alapszabályát 1748-ban Eliezer Lipman temesvári rabbi készítette el. [...]

Makó zsidó községének temetőjére először 1755-ből találunk utalást, amelyben Marcus Cohn bíró kérésére Engl Antal püspök hozzájárul a temető helyének kijelöléséhez: 'Mivel imaház számára már kihalított és átadott helyet bírnak, megengedjük officálisunk által nekik temető számára helyet kiosztani.' [...]

A püspök officálisa a zsidó előírásokat figyelembe véve a temetőt az Újváros addig néptelen, északkeleti peremén jelölte ki, a Földeák felé vezető út mentén. A temető a zsidó hagyomány szerint (Misna, Bává bátrá II. 9.) lakott területen kívül, az utolsó háztól legalább 50 könyök (tehát kb. 250-300 méter) távolságra kellett, hogy essen. Ma a temető (Sírkert utcai ótemető) területe 3076 négyzetméter, a benne lévő mészkőből készített síremlékek többsége a 18. század végéről való. A törött kövek megemlése után 145 sírhelyet azonosítottak a szakemberek. A temető déli részén található az 1779-ben kivégzett és szent igazként (cádik) tisztelt David ben Naftali Herzl síremléke (ohel). [...]

Most, a Soá utolsó napjainak 70. évfordulóján arra a mintegy 1200 makói zsidóra is emlékezünk, akiknek már nem jutott hely a kegyelettel kutatót és fentebb leírt makói zsidó ótemetőben és a következő évszázadokban létesített zsidó temetőben sem.

Többek nevében hálás köszönetemet fejezem ki Urbancsok Zsoltnak és munkatársainak azért az elkötelezett kutatómunkáért, amit a makói zsidó hagyományok és emlékek megőrzéséért végeznek.

SURÁNYI J. ANDRÁS:

FÓKUSZ-PÓKUSZ

Hidd el, csak olyan hatáskörnyezetben élsz, mely nagyrészt a te kisugárzásod eredménye. Nincs ebben semmi természetfölötti, nyugodtan beillesztheted ezt a tézist materialista világszemlélődésedbe – győzköd régi ismerősöm, rendetlen asztalom közepére ünnepelesen helyezve egy kis kapszulával teli csomagocskát.

– Pofonegyszerű, inkább azt fogod észrevenni, amire összpontosítasz. Csak rajtad múlik! Próbáld pozitívan fókuszálni, érted?

Már hogyan érteném, én mindig csak azt veszem észre, amire fókuszálok, bár én ezt csiszolatlan módon figyelésnek, vagy ránézésnek szoktam nevezni. Azzal meg végképp nem tudok mit kezdeni, hogy ne próbáljak mindent valami olyan izés, szóval zsidószemüvegen keresztül vizsgálni. Pusztán ennek a vélt jelenségnek a felvetése arra kényszerít, hogy előkotorjam a beszélgetés ezen pontjáig nem rajtam lévő szemüveget.

– Nos tehát akkor fókuszáljunk egyet a rám kényszerített zsidószemüvegen keresztül: kóserek-e ezek a kis micsodák, kapszulák, vagy mik, és én mit csináljak velük, netán ezekkel módosítsam-e negatívba hajló tudatomat, és segítségükkel jobban fogok talán fókuszálni, vagy összekuszálni csak a dolgokat? Vitaminok? Nagyon köszönöm, igazán rendes vagy, de öt különböző gyógyszert szedek jelenleg, szódbikarbónát is zabálok és naná, hogy aszkorbinsavat, igen c-vitamint! Ja, hogy azokat egyáltalán ne szedjem, az csak gyógyszeripari illuminátusok és magyar bűntársaik biznisze. Érdekes álláspont, és bevallom egyszer én is megpróbáltam legalább csak csökkenteni a gyógyszerfogyasztást, de nagyon nem jött be. Még jó, hogy túléltem ezt a kitörési kísérletet. Értem, hogy inkább ezeket a kapszulákat kéne ennem, és gondolom vennem is idővel, de lehet, hogy ez is az illuminátusok kelepcéje talán, ha az Aspirint és a Fagifort is uralmuk alá tudták kényszeríteni. Egyébként, tényleg van benne kurkuma is? Ez fantasztikus; de ugye ki lehet ezeket kis hengerecskéket nyitni, mert, hogy én szoktam mindenbe egy kis kurkumát tenni, mint szép és természetes festékanyag. Olcsóbb is a sáfránynál és aranysárgára festi a rizst, bizonyos esetekben akár textilfestésre is kiválóan alkalmas, sőt peszahi hímestojás-festésre szinte nélkülözhetetlen.

– Te mindenben hülyéskedsz, fogást keresel, vagy megpróbálsz valami üldöztetésésszerűt magad köré vonni, aminek a révén jogot formálhatsz a tetszetős ellenállásra...– nyögi ki, láthatóan sértett barátom, aki a pozitív élet-szemlélet konzekvens kivitelezése területén már évtizedek óta élen jár, és ezt ő maga, első sorban buddhista szemléletének tudja be. Ugyanő – ezzel szemben, – a szürke hétköznapok, a gyakorlati élet tartományában semmi említésre méltó eredményt nem tud felmutatni. Nem is próbálok ezzel visszaélve fölényes-

kedni. Szüntelen térítési kísérleteit is némi hamiskás mosollyal a szám szélén szenvedem el, a legfrissebb összeesküvés-elméleteket úgyszintén összeráncolt homlokkal de nem is színlelt érdeklődéssel végighallgatom.

– Ez mi? – kérdezi diadalmasan egy, az asztalom összefüggéstelen rendetlenségében, az ajándék csodakapszulák mellett lapuló fénymásolatra.

– Ez egy összesített grafika a szabadkőműves szimbólumokról – mondom némiképp megszeppenve, mert átnyilallt agyamon egy teljesen hasztalan és terméketlen, szélsőséges esetben órákig tartó vita képe az illuminátusokról, a háttérhatalmokról és a világkormányról. –Ja, csak tartok egy kiselőadást a Pest utcáin látható épületdíszekről, illetve azok jelentéséről, ahhoz másoltam ki egy könyvből... Ez nem tűnt elég meggyőző válasznak, barátom teljesen a misztikus ábrákba merült.

– Itt az ábra tetején mit keres ez a héber szöveg, ami Jézus keresztje fölött is lenni szokott? – kérdez, szinte felelőségre vonva.

– Az teljesen más – próbálok pragmatikus lenni – ott a szokásos I.N.R.I.-t írják valóban nem egyszer héber betűkkel, ami viszont itt az ábrán látható, az J.H.V.H, a tetragrammatron, a kimondhatatlan isteni név.

– És miért nem lehet kimondani? – folytatja diadalmasan a kihallgatást. Érzi, hogy valami friss, forró nyomot talált.

– Nézd, te kimondhatod, én is kimondhatom, a Jehova tanúi is kimondják, de egy hívő zsidó nem mondja ki, mert ez a zsidó tabuk egyike.

– Aha, és akkor miért van ez a szabadkőműves jelképek tetején, ők most akkor mennyiben zsidók?

– Miért-miért és mennyiben, semennyiben és ezt a 18. század német és francia szabadkőműveseitől kellett volna inkább megkérdezned, ők ragaszkodtak a templomos rend hagyományaihoz, és azok a kereszties királyság idején, tudvalevőleg szétérték egész Jeruzsálemet, keresvén a Salamon által elrejtett frigyládát, meg természetesen a többi, amerikai filmekből is jólismert kegytárgyat. Hogy ne mondjam, a Szent Grált.

– És akkor miért van itt a kapu fölött egy Dávidcsillag?

– Nyilván ugyanazért, hiszen Salamon apja Dávid volt és nagy a kultusza a szabadkőműves szimbolikában, hiszen Jeruzsálem nyelvi attribútuma, hogy Dávid városa. A hatágú csillagot magát meg rossz szellemek és tűzvész elleni védelemre is használták, sőt rontás, szemmelverés ellen szintén.

A grafikán még megannyi „bűnjel” éktelenkedett, előkerült még pár kisebb Dávidcsillag, a háttérben egy menóra, egy pár gyanús piramis, pálmák, háromszög isten szemével és szétáradó barokk sugarakkal, szóval mit

mondjak...

– És miért foglalkozol te ezzel, miért erre fókuszálsz, még egy támadhatósági pontot keresel?

– Mint mondtam, engem ebből az épületeken konkrétan megjelenő szimbólumok érdekelnek, többek között éppen azért, hogy neked is el tudjam magyarázni, mit jelent például a Podmanitzky utcai palota oromzatán a sok bagoly, a földgömb a csillagjelekkel és mindennek a tetején, mint egy katolikus templom bejárata fölött, egy sugárzó háromszög egy feltételezhető istenszemmel.

– És ez...?

– Ez nem tartozik ide, ez csak egy karikatúra vázlat.

– De hát nem mondom? Te direkt provokálsz, épp most. Ezzel már egyébként is elkészítél. Kik ezek, csak nem Mohamed és Jézus?

– Igen, valóban, de ez egy régebbi vázlat és talán kevésbé fatális. Beszélgetnek a vallási szimbólumokról és Mohamed szövegbuborékjában az van, hogy jó lenne neki ez a hatágú csillag csak túl sok babona fűződik hozzá, ezért most inkább egy holdkaréjban gondolkodik. Jézusnál meg az áll, hogy ez a pluszjel maradt fenn nála a szitán, ám kiderült, hogy ezt Svájc már lenyúlta, de ő most ravaszul meghosszabbította a pluszjel alsó szárát. Most mit nézel, ilyenkor köll nevetni.

– Én nem értem, nem találok viccesnek, de van benne valami lenézés... lehetőséget ad, hogy belédkössenek. Ha te nyakra-főre ezt sugárzod, erre fókuszálsz a világban, akkor ne csodálkozz, ha te is amolyan áldozat leszel, mint azok a francia ázsán provokátorok.

– Én most akkor ráfókuszálok egy ilyen kurkumás vitaminbombára egy kis teával leöblítve, de az igazság kedviért azért elmondanám, hogy ez a francia, nyilvánvalóan anti-teista lap a zsidóságot pontosan ugyanúgy kifigurázta, csak azok az iszlamistákkal éles ellentétben még csak nem is tiltakoztak, nem beszélve a szerkesztőség elmaradt likvidálásáról. Bellefért szabadságnormájukba, a lapot persze nem vették. Ez meg a vásárló szabadsága. A Charlie Hebdo karikaturistái amúgy már ősidők óta élcelődnek úgy a bigott muszlimokon, mint hasonlóan bigott zsidókon vagy keresztényeken, és személyesen Mózesen és Jézuson, vagy a pápán is. A gyilkos támadás viszont az ISIS határozott felszólítására történt. Azt persze nem tudom megakadályozni, hogy most ne keresd az összefüggést az itt leleplezett illuminátusok, az ISIS, a terror, az ebből fakadó tüntetések és az idejű zöldségár-emelkedés között. Én egyébként azon sem csodálkoznék, ha pár hiperortodox, Izraelt sem elismerő rabbi együtt vonulna Nyugat-Európa utcáin muszlim pandantjaikkal és köszönnék meg közösen az „igazságos bosszút” a lap ellen... Na, nem is rossz ez a kurkumás bigyó, úgy érzem hat. 219

MÓZES TERÉZ: AUSCHWITZ ÁRNYÉKÁBAN

Auschwitz felszabadításának 50. évfordulóján, 1995-ben a romániai Literator kiadó megjelentette Mózes Teréz: Várad zsidók című könyvét. Az alábbiakban a kiadvány Auschwitzcal kapcsolatos oldalairól idézünk.

... A Magyarországról és Észak-Erdélyből elindított szerelvényeket kivétel nélkül Auschwitzba irányították. Oda került Bihar megye s Nagyvárad zsidósága is. ... A nürnbergi per alkalmával Hoess, a tábor parancsnoka maga is beismerte, hogy 1944 nyarán Auschwitzban 400 ezer magyarországi zsidót gyilkoltak meg. A Bihar megyei és várad zsidóság megsemmisítésére Auschwitz fennállásának utolsó napjaiban került sor. Hogy mennyien lelték halálukat Auschwitz gázkamráiban és a máglyák pusztító tüzeiben, nem tudjuk. Nem jegyezte senki, nem maradt kimutatás. Csak azt tudjuk, hogy Várad és a megye elhurcolt zsidóiból a háború után a munkaszolgálatosokkal együtt körülbelül kétezren tértek vissza.

Dr. Nyiszli Miklós várad orvos, az auschwitz krematóriumok túlélője, így mesél a benyomásairól: „Az első, ami figyelmemet megradja és szinte magához szögezi, az egy óriási négyzetes, fölfelé keskenyedő, vörös téglából épített kémény, mely egy hatalmas, ugyancsak vörös téglából készült kétemeletes gyárszerű épületből ugrik ki. Furcsa formájú gyárkéménynek látszik, de ami megdöbben, az a 8-10 méteres lángoszlop, mely a négy sarokra elhelyezett villámhárítók között tör elő. Találgatom, miféle pokol konyhája lehet az, amiben ilyen nagy tűzre van szükség? Hamar ráeszmélek. A krematóriumok országában vagyok, Németországban, ahol tíz évig éltem, mint diák és orvos. Ismeretes előttem, hogy minden német kisvárosnak van krematóriuma. Ez tehát krematórium! Nem messze tőle a második, sőt egy lugasban, meglehetősen elrejtve, felfedezem a harmadik hasonló épületet, ugyanolyan tűzokádó kéményekkel. Az enyhe szél felénk hozza a füstöt. Égő húsnak, pörköldő hajnak émelyítő szaga üti meg az orromat. Ismerős szag. Égő emberhús akroleint árasztó szaga...”

Dr. Nyiszli Miklós öt hónapig élt a krematóriumok árnyékában, mint a hírhedt dr. Mengele boncoló orvosa. Általa vált ismertté az auschwitz krematóriumok és halálgyárak hiteles leírása. Nyiszli érkezésekor a XII. Sonderkommandó (a krematórium személyzete) volt működésben. Addig az összes előbbi Sonderkommandót kivégezték. Ezt jól tudták az ott dolgozók, hiszen valamennyi kommandó első ténykedése az előzőek megsemmisítése volt.

Biztos halálra voltak ítélve. Ez a tudat, valamint az a tény, hogy időközben komoly fegyverekészlethez jutottak – az auschwitz, muníciógyártásra berendezett Unió gyárból, ahol lengyel és zsidó rabok dolgoztak – érlelte bennük a felkelés gondolatát. A tervnek

megfelelően éjszaka kellett volna történnie a kitörés az I., II., majd a III. és IV. krematórium bekapcsolódásával, egy olyan nap éjszakáján, amikor az SS szolgálat gyengébb volt. Ám a körülmények arra készítették a III. krematórium dolgozóit – akiket hamarabb akartak leváltani –, hogy azonnal indítsák meg a támadást. Az elkeseredett hősi, de egyenetlen küzdelemben a Sonderkommandó tagjai elestek vagy kivégezték őket. Tizenkét embernek sikerült kitörnie. Elmenekültek ugyan, de végül feladták őket a lengyelek. „Az összecsapásban meghalt 853 fogoly és 70 SS katona. Porig égett a III-as, géprombolás következtében használaton kívül helyeződött a IV-es krematórium. Hihetetlen esemény ez a KZ történetében.

Birkenau-Auschwitzban százával voltak hóhérok, akik közvetlenül, saját kezűleg öltek: fojtogatással, tarkólövessel, kínvallatással, szívbe adott fenolin injekcióval vagy azzal, hogy a gázkamrába irányítottak vagy a krematórium égetőkemencéjébe vetettek embereket. Százak segítettek a kivégzésben, nevüket csak kevesen ismerték. Megszámlálhatatlan orvos, gyógyszerész, asszisztens vagy csak egyszerű SS-legény nyújtott közvetlen segítséget Hoessnek a foglyok megsemmisítésében. E személyek identitása nem maradt fent, névtelenek maradtak, eltűntek a háftlingek megsemmisítésével. De volt egy szelektáló orvos, akivel majdnem minden Váradról elhurcolt zsidó deportált találkozott: Obersturmführer Joseph Mengele. Nincs deportált, ki emlékirataiban ne szentelt volna fejezeteket a legnagyobb cinizmussal elkövetett genocídiumnak.

Az auschwitz per folyamán felszínre került, hogy sok más orvos, gyógyszerész mellett, a szelektálásban részt vett a Szebenből származó dr. Victor Capesius is. A deportálást megelőző években Capesius erdélyi városokba utazott, minden este más gyógyszerésznél – keresztényeknél és zsidóknál – vacsorázott. A Váradról, Kolozsvárról elhurcoltak közül többen felismerték a magyarul jól beszélő SS szelektáló tisztben Capesius gyógyszerészt. Pajor Pál várad orvos, gyógyszerész tanúként való kihallgatása alkalmával a frankfurti esküdt-bírósnak elmondta, hogy még 1940 előtt ismerkedett meg Capesiussal, aki annak idején a Bayer-művek első propagandistájaként dolgozott Romániában. Ádám Marianna – dr. Ádám Miklós felesége – nagyváradi röntgenasszisztens is megerősítette az előbbi tanú vallomását. Ő is látta Auschwitzban Capesiust szelektálni, akárcsak dr. Blum Lili, a kolozsvári Blum gyógyszerész leánya. Egyesek kedvező vallomást tettek dr. Capesius mellett. Talán ennek is köszönhető, hogy mindössze kilenc évre ítélték. De az nem kétséges, hogy mint szelektáló orvos ezeket küldött a halálba.

Soha még olyan lázas tevékenység nem folyt Auschwitzban, mint 1944 nyarán és őszén. A gázkamrák, a krematóriumok éjjel-nappal dolgoztak. A végén odáig jutottak, hogy

Auschwitzban a nyílt mezőn égették a hullákat. Volt olyan időszak is, amikor naponta tízezer zsidót gyilkoltak le.

Amikor a szovjet csapatok megközelítették Auschwitzot, a SS gyors ütemben megkezdte a láger kiürítését. Háromezernél több ember hagyta el menetoszlopban Auschwitzot, közöttük sok várad. Borzalmas megpróbáltatások vártak rájuk. Öt napig tartott a transzport erőltetett gyalogútja, melynek folyamán ezernél több embert lőttek agyon, csak azért, mert gyengeségüknél fogva kihulltak a sorból. Elindulásakor Birkenauban nagy tüzek lobogtak. Az SS-ek felgyújtották a táborok őrszobáit és elégették a bennük felhalmozódott iratokat. Több barakot dinamittal robbantottak fel, de a pusztítás szörnyű nyomait már nem lehetett eltüntetni.

1945. január 18-án hagyta el az utolsó transzport az Auschwitz-Birkenau-i KZ-t. A Vörös Hadsereg első csapatai január 27-én érkeztek Auschwitzba. Megdöbbenéssel észlelték az ott látottakat. Akik a felszabadítók megérkezéséig ott tudtak maradni, azokra nékülözés, további mérhetetlen szenvedés várt. Sokan haltak meg azokban az utolsó napokban. Az akkori állapotokról néhány túlélő számolt be, köztük volt a várad Goldenthal Sándorné, aki hétéves ikerpár fiacskájával tért vissza. A gyermekek kétes orvosi kísérletek alanyai voltak, így maradtak életben...

Ez volt hát Auschwitz, amiről a gyanútlan zsidó mit sem tudott, amikor Birkenauban lelépett a halálrampára. Úgy érezték, elátkozott távoli szigetre érkeztek, amelyről bizonyára nem tud a világ.

Ezzel szemben Randolph L. Braham, a New-York Városi Egyetem politika tudományi tanszékének professzora, a magyarországi holokauszt neves kutatója felszínre hozta, hogy 1944 tavaszán több háftling kiszökött Auschwitzból. Jegyzőkönyveket készítettek azzal a szándékkal, hogy tudassák a világgal, mi történik a legnagyobb német megsemmisítő lágerben, s tájékoztassák Csehországot és Magyarországot arról, milyen előkészületek folynak a theresienstadti gettó, illetve a magyar zsidóság ellen. Bármennyire elszigetelt volt Auschwitz, már ezt megelőzően, – talán 1942-től –, ismert volt, mi történik ott. Akkor és később is, a nyugati hatalmak indirekt közbe léphettek volna!

Ha egyes országok, mint pl. Svájc vagy a Vatikán nem vigyázta volna annyira semlegessége megőrzését, sajtókampányokat indíthattak volna a német atrocitások ellen.

A szövetségesek bombázhatták volna az Auschwitzba vezető vasútvonalakat, és ezzel megakadályozhatták, vagy legalább késleltethették volna a zsidók tömeges odaszállítását. Elhangzott ilyen javaslat a nyugaton élő zsidók részéről, de nem talált megértésre.

Úgy mondd: „gyengítette volna a szövetségesek harci készségét”...

PEER GIDEON: VÁLASZTÁSI ELŐZETES

Kezdjük egy mindenki által jól ismert eszköz leírásával. A vécéöblítő víztartályról lesz szó. Belátom, magyarul kicsit körülményes az elnevezés, talán ki lehetne találni valami rövidebbet. Izraelben például Niagarának hívják, független attól, hogy melyik gyár terméke. Rövid is, frappáns is, csak éppen nem fejezi ki a lényegét. Lehet egy szamarat Pegazusnak szólítani? Éppenséggel lehet, csak szegény jószág egész életében személyiség-zavarral fog küzdeni.

Nos, az én Niagarám, vagy érthetőbb nevén a vécéöblítő víztartályom meghibásodott. Manapság nálunk – így választások előtt – mindenből politika folyik, az én Niagarámból viszont víz szivárog, nagy cseppekben, rá a kőre. A kövér cseppek idővel patakká érnek, majd folyóvá izmosodnak, és már azon vagyok, hogy Dunának hívjam a lakásomban keletkező természeti tüneményt, amikor elhatározom,

vízvezeték-szerelőt hívok, mert nem kívánok új, üde folt lenni Izrael turisztikai térképén.

A mester, miután megissza egyéni koordinátái alapján általam kisorsozott kávéját, munkához lát, ami azt jelenti, hogy hümmög egyet, meg még kettőt. Aztán megkérdezi, mi a véleményem a közelgő választásokról. Ilyenkor az ember megütheti a szerencséjét, de a bokáját is, mert könnyűszerrel kirekesztheti magát a vízvezeték-szerelők baráti társaságából. Résen kell lenni. Ha rossz a válasz, Duna helyet holnap már a Boszporuszt kerülgethetem a szalonban.

– Hát igen, ez az... – tördelem az ujjaimat.

A mester csak erre vár, és megtartja évertékelőjét. Politikai, gazdasági és társadalmi vonatkozásban.

Tudni kell, ha egy szerelő előad a lakásunkban, oda kell figyelni, illik gyakran bólogatni, nem tanácsos közbeszólni, úgy kell tenni, mintha

kinyilatkoztatást hallgatnánk. Teljesen függetlenül attól, hogy Moshe ugrott be hozzánk a Sínai-félszigetről, vagy éppen Jakobnak hívják a mestert.

A szerelő ugyanis – a miénk is – mindenhez ért, mindenről van véleménye, nem érdemes vele újat húzni. Tőle függ ugyanis, hogy aznap otthon megyünk-e ki, vagy a szomszédhoz kell átmenni, hogy kimehessünk. Vagy, hogy a fotelből nézhetjük a televíziót, esetleg békabrekegés közepette leszünk kénytelenek múlatni az időt.

– Ki kell cserélni a Niagarát – mondja.

Van is nála az autóban, a legjobb márka, folyás kizárva. Ami munkával együtt, az elhangzott előadás grátisz, hétszáz sekel.

– Sok.

– Melyik pártra fog szavazni az úr? – néz mereven a szemembe.

Nehezen állom. Tudom, ez a víz-választó. A keresztkérdés. Most

minden a válaszon múlik.

– A legszebbre.

Dühös lesz, nem szereti a köntörfalazást, ha csúrik-csavarják a dolgokat. Csak a nyílegyenes beszédet. Csalódott.

– A választásokig ne is álmódjon rólam!

Rám csapja az ajtót és elrohan.

Büszkén húzom ki magam: nem tékozoltam el a voksomat!

A szavazásokig ugyan van még vagy ötven nap, de a szomszédokkal – hál' Istennek – kifejezetten jók a kapcsolataim...

Peer Gideon

Izraeli apróságok

című könyve

Dán Ofry bevezetőjével és

Schöner Alfréd rabbi professzor

utószavával megrendelhető a

054-6678131-es telefonszámon.

(Külföldről: +972/546678131)

A Drory könyvtár heti ajánlata

RAYMOND CARVER: KEZDŐK

A könyvesbolt eladója beszélt rá Carverre, mely véleménye szerint egyetlen művelt fiatal könyvtárból sem hiányozhat. Három kötetes műről van szó és természetesen az eladó hölgy hallani sem akart arról, hogy csak a nyitó kötetet veszem meg. Végül a három kötetrel, egy bókkal és egy ígérettel távoztam: Carver elbeszéléseiben nem fogok hepiéndel találkozni.

A Kezdők először 1981-ben jelent meg, nagy sikerrel. Érdekesség, hogy pár éve derült ki, a kötet novelláit anno alaposan megrövidítette Carver szerkesztője. A Magvető kiadó a jelenleg eredetinek elfogadott verziókat adta közre, mely Beginners címen jelent meg Amerikában és Angliában.

„Nem kell berúgnom ahhoz, hogy kimondjam, amit gondolok.”

Mintha találomra házról-házra járnánk egy amerikai kisvárosban, hogy pár perc erejéig olyan események szemtanúi lehessünk, melyekről jobb nem tudni. Bántalmazott feleség, elhagyott férj, gyilkosság, alkoholizmus és beteljesületlen vágyak dohányfüstbe burkolva. A szereplők hétköznapi emberek, akik életük olyan szakaszához érnek, ahol valami szinte visszafordíthatatlan (szerintük) baj, tragédia, változás történik velük. Hogy pontosan kik ők

és miért tettek vagy nem tettek meg dolgokat, rejtély marad. Csupán azt érzékeljük, hogy problémáikat képtelenek megosztani vagy megfogalmazni, ezért megoldási lehetőségeik is beszűkülnek. Kínjukban belesüppednek az eseménytelen mindennapokba, vagy céltalan veszekedéseket folytatnak.

Az idő rövidege miatt sajnos csak az első kötetet tudtam elolvasni. Nem könnyű kedvet csinálni egy ilyen súlyos, sokkoló könyvhöz, melyet nem csak nehéz, de kellemetlen is olvasni. Carver szereplőinek rettegése és kilátástalansága megrendítő. Háromszáz oldal könyörtelen realizmus.

Érdeemes megnézni a filmváltozatot, melyet Robert Altman rendezett Short Cuts (1993) címen.

Olvasásra ajánlott.

Nagy Timea

A könyv megvásárolható vagy kölcsönözhető a Drory Könyvtárban. A könyvtár elérhetősége a világhálón www.dkabala.com honlap, a Facebookon: Drory Izraeli Magyar Könyvtár. A könyvtár címe: Givatayim, Enzo Sireni 20. III/10. Telefon: 054/391-1831.

KRASZNAI ÉVA:

Még mindig az Alzheimer-kórról

Egy fluortartalmú kurkumin-származék képes bejutni az agyba, s lebontani az Alzheimer-kórt okozó kóros fehérjét, derül ki egy frissen publikált kutatásból.

Az Alzheimer-kór kezelésében ígéretesnek tűnik a kurkuma-fűszer hatóanyagának, a kurkuminnak az alkalmazása - állítják állatkísérletek alapján az amerikai és japán kutatók.

A Vanderbilt Egyetem és a Sigai Orvosi Egyetem tudósai kísérleteik eredményeit a Journal of Alzheimer's Disease legújabb számában ismertetik.

Az Alzheimer-kór az időskori elbutulás leggyakoribb formája, amely a gondolkodási és megismerési funkciók beszűkülésével, magatartásváltozással, valamint gyors leépüléssel jár. A betegségnél az agy körülhatárolt részein, a halánték- és a homloklebenyben, valamint a hippokampuszban felszaporodik egy kóros fehérje, a beta-amyloid, amely az idegsejtek sorvadását, pusztulását okozza - olvasható a ScienceDaily hírportálon.

Az Alzheimer-kór kezelésének szempontjából kulcsfontosságú olyan kis molekulák kifejlesztése, amelyek képesek átjutni az úgynevezett vér-agy gáton. Ez az „örző-védő” szolgálat arra hívatott, hogy meggátolja toxi-

kus molekulák bejutását az agyba, megóvják az idegsejteket ezek káros hatásától. Ugyanakkor a vér-agy gát „megvétozza” a neurológiai betegségek kezelésére kifejlesztett specifikus molekulák átjutását is.

Az amerikai Vanderbilt Egyetem tudósai transzgenikus egereken végzett kísérleteik során bebizonyították, hogy egy fluortartalmú kurkumin-származék, az FMeC1-vegyület képes bejutni az agyba, s ott megkötni, majd lebontani a beta-amyloid lerakódásait. A Sigai Orvosi Egyetem kutatói viszont olyan eljárást

dolgoztak ki, amellyel hatékonyabban lehet átjuttatni a vegyületet a vér-agy gáton keresztül.

„A kurkumin nagyon egyszerű szerkezetű vegyület, így könnyű volt előállítani a megfelelő analógiát. Az eljárás egyszerűsége és olcsósága mellett az FMeC1 további előnye, hogy úgynevezett perfluor-vegyület, amelynek agyi felhalmozódását nem-invazív módszerrel, mágneses rezonancia-vizsgálattal lehetett nyomon követni” - magyarázta Wellington Pham, a Vanderbilt Egyetem docense, a tanulmány vezető szerzője.

Ismertetése szerint ebben a formában a kurkumin belélegezhető. „Transzgenikus egérmódellem végzett kísérleteinkben azt is bizonyítottuk, hogy aeroszolos formában a kurkumin sokkal hatékonyabban juttatható be az agyba, mint intravénásan” - mutatott rá Wellington Pham.

A transzgenikus élőlény olyan genetikailag módosított szervezet, amelybe egy másik szervezetből izolált gént (transzgént) juttatnak be. Az így módosított állatok egy részét kutatási célból hozzák létre, hogy a specifikusan megváltoztatott gének hatását elemezzék. Transzgenikus állatok kiválóan alkalmazhatóak modellrendszerként emberi betegségek, illetve azok gyógyításának kutatására is.

A HPV VÍRUS ELLENI OLTÁSSAL KAPCSOLATOS TÉNYEK ÉS TÉVHITEK

A jellemzően szexuális úton terjedő HPV-t a legtöbben a méhnyakrákhoz kötik, pedig a vírus összességében a rákos megbetegedések 5 százalékáért felelős. Sajnos máig nagyfokú tájékozatlanság és az interneten terjedő tévhitek miatt nagyon kevesen élnek a megelőzés lehetőségével. Az alábbiakban összeszedtük a legjellemzőbb tévhiteket és azok cáfolatát.

Tévhit: felnőttkorban már nem érdemes beadni a védőoltást

Tény: A HPV elleni védőoltást tanácsos a szexuális élet kezdete előtt beadni, amikor a gyermek még biztosan nem „találkozott” a vírussal. Azonban felnőtt nőként és férfiként is szükség van az oltásra, mert a fertőzésen történő átérés után sem alakul ki tartós védelem, így a vírusokat újra és újra el lehet kapni, az újrafertőződés pedig nagyon gyakori. Védőoltás nélkül minden szexuálisan aktív felnőtt ki van téve a daganatos megbetegedések kockázatának, nemtől és életkortól függetlenül.

Tévhit: a méhnyakrák örökölhető, ezért nincs értelme az oltásnak

Tény: A méhnyakrák örökölhetőségének semmilyen valóság alapja nincs, ezzel szemben epidemiológiai vizsgálatok azt állapít-

tották meg, hogy a méhnyakrákok közel 100 százaléka és az egyéb genitális rákok 60-90 százaléka a HPV vírussal függ össze.

Tévhit: kezelés nélkül egy éven belül elmúlik a HPV fertőzések 70%-a, két éven belül pedig 90%-a, ezért nem fontos az oltás.

Tény: A HPV fertőzések 90%-a valóban spontán elmúlik, de ha a fertőzés több mint egy évig elhúzódik, akkor fennáll a daganatos megbetegedések kialakulásának lehetősége. A vírus több évig is jelen lehet a szervezetben tünetmentesen, tehát a fertőzés és a daganat kialakulása között hosszú idő is eltelhet.

Tévhit: a HPV a férfiakra nem jelent veszélyt

Tény: A HPV nem csak a méhnyakrákért, hanem egyébek mellett a nemi szervi szemölcsök, a hímveszűrőrák, valamint a végbélnyílás körüli és a fej-nyaki rákok egy jelentős részének kialakulásáért is felelős. A férfiak ezért ugyanúgy veszélyeztetettek, mint a nők, viszont a négykomponensű vakcina számukra is védelmet nyújt a végbélnyílás körüli rosszindulatú daganatok és a szexuális életet megmérgező nemi szervi szemölcsök ellen. Míg a kétkomponensű oltóanyag a méhnyakrákkal, valamint a szeméremtesti és a hüvelyrákkal szemben hatásos, a négykomponensű a vég-

bélnyílás körüli rákok és nemi szervi szemölcsök megelőzésére is alkalmazható.

Tévhit: nincs értelme az oltásnak, mert több mint 100 féle vírustörzs közül maximum 4 ellen hatásos.

Tény: A rosszindulatú daganatok többségéért a HPV 16-os és 18-as típusa felelős, amely ellen a kétkomponensű, valamint a négykomponensű védőoltás is hatásos. A négykomponensű ezek mellett a nemi szervi szemölcsöket leggyakrabban okozó 6-os és 11-es típusok ellen is véd, így ezzel a HPV által okozott betegségek nagy része megelőzhető.

Tévhit: az oltóanyag fertőzést okozhat.

Tény: Az oltóanyag nem tartalmaz vírust, így fertőzést sem okozhat. A vakcina egy mesterséges fehérje révén tanítja meg az immunrendszert a HPV elleni védekezésre.

Tévhit: a védőoltás meddőséget okoz.

Tény: Valamennyi védőoltás az immunrendszert tanítja meg a védekezésre, azaz nem a testünk azon szervén fejtik ki hatásukat, amelynek a megbetegedése ellen védenek. Például az influenza elleni védőoltás nem a torkunkra hat, a méhnyakrákot megelőző vakcina pedig nem a méhnyakon.

Krasznai Éva

RÓNA ÉVA: KI TUD RÓLA...?

Nem eltűnt szeménnyel, vagy tárgyról van szó. A kérdés egyedi a keresettek szférájában.

A világhírű magyar költőnek, József Attilának van egy alig ismert költeménye, a címe: Smá Jiszráél! A két szó a zsidóság legszentebb imájának a neve, egyben az egyistenhit, a monoteizmus ősi, máig fentmaradt írásos kinyilatkoztatása. Az ima kezdeti szövege így szól? Smá Jiszráél! Ádonáj Elajhenu, Ádonáj ehád. Magyarul: "Haldd Izráel!" Az örökkévaló Istenünk, az egyetlen Isten!"

Hogy kitől, hol hallhatta József Attila a Tórából kiemelt imádságot, csak sejteni lehet.

Némelyek szerint Attila árva gyermekként, Makó városában töltött éveire vezethető vissza. Dr. Makai Ödön, Attila gyámja, Attila nővérének, József Jolánnak a férje, Budapestről Makóra vitte a kisfiút, ott járt iskolában.

A 19. század második felében a makói zsidó közösség ortodox és neolog irányzatra szakadt. Külön zsinagógával rendelkeztek.

A makói családtagokon, s az osztálytársain kívül Attila számos zsidó barát, ismerősre talált, köztük dr. Fried Árminra, akiről később verset írt. A vers címe: „Egy zsidó orvostól kaptam kabátot”.

A szűkös anyagiakkal rendelkező Jolántól vékonyan csordogált a pénz Attila segítségére, ezért középiskolásként rendszeresen korrepetálta a rosszabbul tanuló gyerekeket.

Az évek múlásával József Attila ismét fővárosi majd franciaországi tartózkodása alatt olyan befutott zsidó írókkal, költőkkel ismerkedett meg, mint Déry Tibor, Osvát Ernő, Németh Andor, Lukács György, Balázs Béla, de vallási kérdésekről köztük soha nem esett szó. Tőlük tehát nem hallhatta a „Smá Jiszrael” kezdetű imádságot.

József Attila „Smá Jiszráél” című verse az 1933-1936 közötti időszakban, tehát a költő életének utolsó esztendeiben keletkezett.

JÓZSEF JOLÁN

Kézirata különös körülmények között maradt meg, kiadására pedig kb. hét évre rá került sor.

Íme a történet:

A magyarországi Országos Izraelita Leányarvaház vezetősége 1940-1944 között, Komlós Aladár szerkesztésében megjelentette az ARARÁT című, színvonalas, irodalmi, zenei és képzőművészeti írásokat tartalmazó zsidó évkönyvet. Az 1941-es évkönyvben „Adalékok a magyar-zsidó irodalom történetéhez” cím alatt került az olvasók elé József Attila addig kiadatlan költeménye, a „Smá Jiszráél”. A szerkesztőség „a félreértések elkerülése végett” - lábjegyzet formájában hangsúlyozta, hogy a fiatalon elhunyt nagy magyar költő, József Attila őskeresztény vallású volt”. A lábjegyzetből az is kiderült, hogy az addig kiadatlan verset

a költő nővére, József Jolán vitte az ARARÁT évkönyv szerkesztőségébe, s kérte, feltétlenül jelentessék meg. Felajánlotta anyagi hozzájárulását is.

A zsidó évkönyvben napvilágot látott „Smá Jiszráél” c. költemény eredeti kéziratát ma a Petőfi Sándor Irodalmi Múzeumban őrzik.

Irodalomtörténeti érdekességként tartják számon, hogy a József Jolán hagyatékában fennmaradt füzetecskében az első szakasz után egy olyan torzó szakasz következik, amelynek a negyedik sora számára a költő üres helyett hagyott. Az ARARÁT által közölt első kiadásban így olvasható a torzó szakasz:

„Volt üzletem, volt aranyam,
s otthon selyempárnákon ültem
Szolgahad leste a szavam.
s mikor adhattam, boldogan
mondtam magamban emelt fővel,
Smá Jiszráél!”

Időközben megfejtették József Attila Smá Jiszráél című költeményének teljes szövegét. Így hangzik:

A szegénység szennylepleiben
én nyughatatlanul bolyongtam,
sírt, mint gyermek a szívem,
víg nép közt egyedül borongtam.
Hol az ágy, melyben megpihen
e fáradt lélek? - kiáltottam:
Smá Jiszráél!

És leste szolgál a szavam
selyempárnán hűséges nővel
számláltam marhám, aranyam,
gyarapodtam ésszel, erővel
s amikor adtam, boldogan
mondtam magamban, emelt fővel
Smá Jiszráél.

S most is, akármi jöhet,
dicsőség, sok pénz, nagy betegség
akárki vethet rám követ
s bár halálos ágyam vessék,
a véghetetlen szeretet
szavát kiáltom, bármi essék
Smá Jiszráél.

Az ARARÁT 1941-es első közlését, a második világháború befejeződése után némely kiadványban „Smá Jiszráél” címen más kiadványban „A szegénység szennylepleiben” címen jelent meg József Attila gyönyörű költeménye.

A „Smá Jiszráél” című verset Itamár Jáozkeszt fordította héberre.

Róna Éva NŐI OLDAL

című könyve megrendelhető a szerzőnél,
az alábbi címen:

Róna Éva Rehov Shay Agnon 13/12
55602 KIRIAT ONO

Ára 50 sekel + postaköltség 5 sekel

Telefon: 03-5343853

Külföldi hívás esetén: 972-3-5343853

ARJE SINGER: GÉPESÍTETT SZERELEM

Mint mindent, már ezt is gépesítik. Valaha egy pohár limonádé mellett szerettünk egymásba. Volt úgy, hogy reggelig táncoltunk, és hajnalban már tudtuk, hogy egymáséi vagyunk és leszünk örök életünkben. Vagy munkában ismerkedtünk meg, nehezen dolgozva egymásért.

Kérem szépen, ez is megváltozott. Manapság e-mailt írunk egymásnak. Röviden megírjuk, mi érdekel a legjobban, megemlítjük talán korunkat, (nem mindig az igazit) de feltétlenül dicsekszünk sporteredményekkel, tanulás elvégzésével, hiszen a másik oldal nem fogja elkérni az egyetemi végzettségünket.

És bumm, találkozunk.

Itt volt például a levelezés Margit és Lajos között. Margit Kecskeméten született, és Budapesten lakott, Lajos gyerekkorában jött Ausztráliába. Nézzük meg Margit első levelét: Kedves (áthúzva) Drága Lajos. Korom 30 éves. Itt küldök egy rossz fényképet magamról. Férfinél még nem voltam, bár voltak bőven ajánlatok. Tisztelettel, (áthúzva) puszi, Margit.

A válasz, bár magyarul érkezett, de voltak benne hibák: Édes Margitkám, Az első sortól

beléd szerettem. Milyen szép a hajad, olyan, mint a napsugár. Nézem tovább a fényképet, azt hiszem szerelmes lettem beléd. Nekem még soha sem volt barátnőm. Gépészmérnök vagyok. A jegyet azonnal postázom, gyere életem, minél gyorsabban.

A szerelem óráról órára fokozódott. Várlak – imádlak – megkaptam a vízumot, várlak a reptéren...

De még az útról is röpültek e-mailek. Görögig rosszul voltam, aztán rólad álmodtam. Kezeid megöleltek, a kenguruk ugrálva köszöntöttek.

Sydneyben Lajos tévedésből Erzsinek hívta barátnőjét, míg Margit megtanulta a leckét, hiba nélkül csókolta szájon Lajost. Lajos nyálkás pusztit nyomott levéltársa homlokára. A bőröndöket Margit cipelte a Mercedesig, de Lajos helybe igazította, hogy nem, az nem az ő kocsija, hanem ami mellette áll, a tíz éves Toyota, az az övé. A kocsi pici volt, a csomagok nem fértek bele, a végén az egyiket Margit szorongatta egész úton hazáig. Lajos sokkal alacsonyabb volt, mint ahogy azt Margit elképzelte. Ennek ellenére Margit kétszer olyan magasnak bizonyult, mint azt Lajos gondolta.

A lakás nem volt nagy, csak egy ágy volt benne. Lajos bejelentette, hogy ő majd a földön alszik, de sajnos még ehhez sem volt hely.

Este ájtott Lajos édesanyja. Elpletykálta, hogy ők a Rózsadombon laktak. Kritizálta Margit frizuráját, és odasúgta, hogy másnap új melltartót kell venni, mert ez nem modern, és mit fog szólni a rokonság, meg a szomszédok.

Éjjel bebújtak az ágyba. Margit gondolta párszor, hogy másokkal jobb volt, de hát most ez van. Ami történt, rövid volt és csak egyszer, úgy reggel felé. Amikor Margit újra akarta volna, Lajos már mélyen horkolt.

A kávé Margit készítette. Lajos rendszerint angolul beszélt (hibákkal) de Margit nem javította ki.

Ebéd McDonalds, vacsora Kentucky. Éjjel már külön aludtak, Margit feküdt a földön.

Egy hétre rá már veszekedtek.

– Ki hívott?

– Te.

– Tőlem mehetsz.

Margit másnap hazarepült. Megfogadta, hogy lesz, ami lesz, de a következő szerelmét nem a gép fogja kiválasztani.

SÁNDOR JUDIT: Trolisztori

Állok a Budai Nagy Antal utcában, sötétben, hidegben. 2014 decembere első napjainak egyikét mutatja a naptár. Baljós sötétség, csak a trolimegálló melletti üzletek kirakatai adnak némi fényt, megvilágítva az ott várakozók fásult arcát.

– Ez hetvenhatos. A következő hetvenötös lesz. – Szól egy nagymama az unokájához, érdeklődve hallgatom, és velük bizakodom. Bámulok a Pozsonyi út felé, azon túl a Jászai Mari tér nyüzsgése, örülök a fejemre húzott kapucninak, amit körülkötöttem sállal, és füttyülök a hidegre.

– Már megint hetvenhatos! Nahát! – mondja a nagymama inkább csodálkozva mint bosszankodva, a kislány hallgat, ő is be van bugyolálva, és biztosan arra gondol, hogy de jó lesz nemsokára a meleg szobában. Vele fülelek a nagymamára, aki azt mondja épp, hogy „figyeld a számokat Flóra, szólj, ha meglátod az ötöt”. Flóra bólogat, én fél szemmel az egyik kirakatot tanulmányozom, színes női zoknik és harisnyák, vajon száz százalék pamut? Éppen kellene egy-két pár zokni (mindig kellene) ... de már két hetvenhatos elment, és ha bemelegyek biztosan elszalasztom a „jó” trolit. Nem megyek be.

Fordul a trolis, nyög, nyekereg, pirosan csillog, izgatottan nézzük a számát, mind akik a megállóban állunk. – Hetvenhatos - álmélkodunk közömbösen – na de most aztán tényleg hetvenötös kell, hogy jöjjön – szól a nagymama

biztatón, nem hagyva unokáját elkámpicsozni.

Ilyen valószínűleg még soha nem fordult elő a történelem során – gondolom bágyatagon –, hogy egymás után három hetvenhatos trolis jöjjen ... és ha megszűnt a hetvenötös? Eltérítették, leesett az áramszedője, leesett a vezetője ... Nem esett le! Jön már! Itt van! Fölszállunk vígan mind, a hidegben várakozók, örülve fénynek, melegnek.

Egymás mellé kerülünk valahogy a nagyma-

mával, aki éppen megint magyaráz valamit az unokájának, amikor váratlanul megszólalok: – Elnézést, meg tudná mondani, hogy a Tátra utcához hol kell leszállni?

– Hmmm – Néz rám barátságosan – Ez az egész a Tátra utca, ahol megyünk, melyik házsámot keresi? – Nézzük csak meg! – Előhúzza a zsebéből az okostelefont, én meg tátom a számát – nagymama internetezik a trolin!

Fütttyentenék, ha tudnék fütttyenteni, így csak megjegyzem, mire ő megjegyzi, hogy mindjárt nem csodálkozom annyira, ha megmondja, hogy matematikus.

Na jó, nem csodálkozom, hanem megjegyzem, hogy azelőtt jobban tájékozódtam Budapesten, de évek óta Izraelben élek ... – áni medáberet ivrit – néz rám vidám mosollyal – na nem sokat, most tanulok – folytatja, erre bemutatkozom, kezét fogunk (Halmos Marinak hívják). – A Bálint házban tanulok –, folytatja, de közben le kell szállniuk, és bár nekem még nem kellene, megyek velük, és beszélgetünk és nem érezzük a tél hidegét, egészen addig, amíg ...

– Fázom – mondja Flóra udvariasan, de hátrazottan, ami jeladás a búcsúzkodásra. Telefonszám, és email címek cseréje, és egy eljövendő interjú ígérete, amelyben bemutatom Halmos Marit, aki különleges hölgy-nagymama, akivel (és Flórával) együtt utaztunk a hetvenötös trolin egy hideg, de vidáman csillogó decemberi estén.

Még mindig Csapody és a bori munkaszolgálat

Az Új Kelet valamelyik múltkori számában beszámolót írtam Csapody Tamás Bortól Szombathelyig c. új könyvéről.

Az ismertetőben említettem, mennyire fontos számomra ez a mű, milyen közel érzem a témát Apám miatt, akit sokadik munkaszolgálatából Vácról vittek Borba.

Ahonnán sohasem tudott hazajönni.

Úgy esett a dolog, hogy foglalkozásbeli ártalom miatt elkezdtem néhány apróságot javítani a kötetben, és a hozzá tartozó CD-n.

Gondoltam, ebből a könyvből biztosan lesz egyszer új kiadás, és akkor hadd legyenek benne a kiegészítések is.

Ugyanis a CD névsorában, a háromezer-egynéhány név között ismerősökre bukkantam.

Drága Apám barátjára, egy rokonra, és a barátnőm apjára.

Most aztán itt vannak, bezárva ebbe a korongba, ahonnán elő lehet venni őket, hogy emlékezhessenek rájuk.

Itt van mindjárt az F-betűsök között egy fiatal, 18 éves fiú, Fillenz Péter. A Fillenzek anyai ágon közeli rokonaim, anyám anyját, a kilenc testvér közül az ötödiket Fillenz Zseninek hívták. A hatodik, Károly volt Péter apja. A Fillenzek önmagukban is jó sokan voltak: a dédanyám, a dédapám és a kilenc gyerek, amikor aztán a lányok férjhez mentek, a fiúk megnősültek, megszülettek az ő gyerekeik, na, képzelhetik, milyen rengetegen tolongtak egy-egy esküvőn, széderestén és hasonló alkalmakkor! A dédszülők Dunaharaszti éltek, ebben a kicsi sváb faluban, ahol a megélhetést a kora hajnaltól késő estig nyitva tartó krájeráj biztosította a családnak. Dédnagyapám a fiúkat gimnáziumba járatta, volt, aki egyetemet végzett, és a három lányt, miután kijárták a falusi elemi iskolát, édesapjuk elvitte Pestre egy rendes, megbízható zsidó családhoz koszt-kvartélyra, hogy elvégezhessék a polgárit, de a kemény téli időben nem engedte őket naponta a városba járni.

Károlyból orvos lett, urológus specialista, a Városmajor utcai ortodox zsidó kórházban dolgozott, de a lakásán is tartott rendelőt. Felesége, dr. Medvei Mária rendkívüli nő volt, egyiptológiát végzett az egyetemen, summa cum laude diplomáját Goldziher Ignác, a híres keletkutató tudós írta alá. Az ő egyetlen fiuk volt Péter. Az agyonszeretgetett, agyondédelgetett Péter személyére, alighogy leéretté vált, máris igényt tartott a Horthy-hadsereg valamelyik munkaszolgálatos egysége. Egyik tábor a másik után, jóformán megállás, szabadságolás nélkül, s végül Pétert is bevagonírozták a Borba induló egyik vagonba. Úgy tudom, a nehezebbik munkára, bányába osztották be a vézna, szinte még növésben lévő fiút. Elképzelni sem bírom, hogyan élhette túl, de azon kívül, hogy az éhezéstől és a kegyetlenül nehéz munkától súlyos cukorbeteg lett,

megúsza. Csapody Tamás könyvéből derült ki számomra, hogy azok közül, akiket a németek a visszavonuláskor a II. lépcsőbe osztottak be, és se meg nem szöktek, se nem álltak be partizánnak, sokan kerültek Aradra, Temesvárra és Bukarestbe. Péter is Bukarestbe került. A családi iratokban megtaláltam román nyelven írott svéd menlevelét, ami szintén csuda érdekes dolog: a Legatia Suediei, București CERTIFICAT dátuma 1944. Decembrie 14., aláírója Ministre de Suede, egy bizonyos K. Anjou nevű úr. Hallott róla valaki? Ugyanez a szöveg oroszul is megismétlődik, jó, ha van, minden eshetőségre. Van itt még egy igazolvány is, fényképes, a nagyon sovány, borostás, szemüveges Péterrel, OFICIUL DE EMIGRARE felirattal, rengetegszer lepecsételve, különböző dátumokkal.

Péter 1945-ben valamikor visszajött, és természetesen egyenesen a szülői házba sietett, az Akadémia utca 7. II. emeletére. Amikor bevonult, apja-anyja és anyai nagymamája búcsúztatta. Mire hazajött, a lakás egyedüli lakója Medvei nagymama volt, aki azt sem tudta, mit csináljon örömeiben Péter unokájával, az egyetlen életben maradt családtagjával.

Mialatt Péter Borban a rezet bányászta, idehaza hihetetlen dolgok történtek.

A zsidó családoknak úgynevezett csillagos házakba kellett költözniük. Elég kevés házat jelöltek ki csillaggal, így aztán minden lakásban óriási volt a zsúfoltság.

Károlyék Akadémia utcai házának kapuja fölé is felkerült a sárga csillag, így kézenfekvő volt, hogy Anyám, Nagymamám, nagypapám, a húgom és én beköltözzünk Károly bácsiék egyik kisebb szobájába. A húgom hároméves volt akkor, kicsit selypített, és az ő-és ü-betűkről lehagyta az ékezetet, de fűnek-fának elmesélte, hogy mi itten oten vagyunk. Tényleg öten voltunk, a többi szobával ellentétben, mert némelyikben tizenöten-húszan is zsúfolódtak akkortájt.

Aránylag tűrhetően megvoltunk mi, voltak érdekes dolgok is, egyik nap például hazajött egy bizonyos Jenő bácsi, rémesen vérző fejjel. Károly bácsi bevitte a rendelőjébe, és vattalabdacsokkal lekezelte. Nem sok szó hangzott el, valahogy mégis kiderült számomra, hogy Jenő bácsit kegyetlenül megverték a rendőrök, mert tíz perccel a kijelölt idő után még az utcán ténfergett. Engem azok a véres vattalabdacsok a paradicsomra emlékeztettek. Azóta sem bírok paradicsomot enni.

Aztán jött egy szép, derült, októberi nap, amikor isten tudja honnan, előkerültek a ház minden lakásából a zsidók számára szigorúan eltiltott, beszolgáltatásra kötelezett rádiók, amiket jó hangosra állítottak, úgy hallgattuk a Horthy-proklamációt. Óriási volt az öröm, a húgom azonnal közölte, hogy Apu most hazajön, és hoz a hátizsákjában csokoládét és

habos tojtát (hogy miért pont ezeket várta szegénykém, az később sem derült ki). A felnőttek is boldogok voltak, összeölekeztek, sírtak, de örömben.

Két nap múlva mindennek vége lett. Nagymama éveken át úgy fejezte ki a helyzetet, hogy „és akkor jött csak a fekete leves”. Bejöttek a nyilasok, és minden 16 és 60 év közötti férfit leparancsoltak az udvarba. Nagypapa elmúlt már hatvan, de a nyilas házmester nem volt rest, feljött érte, és lelökdöste. Vele indult el Károly bácsi, Jenő bácsi, és még néhány, aránylag jó karban lévő férfi, valamint igen sok rettenetesen öreg ember, akik alig vonszolták magukat. A lakásban csak a nők, a gyerekek és az idős nagymamák maradtak.

Akkor történt, hogy Marika néni, Péter anyukája öngyilkos akart lenni, és bevett egy csomó gyógyszert. Sajnos az ügybuzgó hölgyek nem hagyták meghalni, valahogy felélesztették, nem sejtve, mennyivel rosszabb vár rá. Néhány nap múlva eljött érte Károly bácsi egyik orvos kollégája, és elkísérte Marika nénit a Városmajor utcai ortodox zsidó kórházba, ahol sok zsidó orvos, ápolók és beteg bujkált már. Ez abszolút biztos hely, biztatta Marika nénit az orvos, és így Marika néniről mindenki úgy gondolta, hogy szerencsésen megmenekült.

Néhány hónap után azonban, 1945. január 15-én a nyilasok ide is betörték, és korra-nemre való tekintet nélkül mindenkit meggyilkoltak. Hát nem lett volna jobb, ha a nénik hagyják, hogy... szóval, hogy ágyban, párnák közt szépen elaludjon?

Nagypapa és Károly bácsi eközben a többi házbeli férfival elindult, amerre a nyilasok vitték őket. Valahol volt egy kis pihenőhelyük, ekkor Károly bácsi elővette gondosan előkészített injekciós tűjét, és beadott magának egy injekciót, amely örökre megszabadította minden további kínlódástól. Úgy képzelem, megkínálhatta vele nagypapát is, hiszen egész életükben jó sógorok voltak, nagypapa azonban nem fogadta el. Ő világeletemben optimista volt. Talán azt mondhatta, hogy nézd, Károlykám, tudom, hogy előbb-utóbb meg kell halni, de siettetni nem hagyom magam. Tovább ment hát, egészen Dachauig. Ott aztán siettettek szegény drága nagyapámat, hogy minél hamarabb meghaljon.

Péter tehát arra jött haza, hogy se anyja, se apja nincs többé, egyedüli gyámolítója a Medvei Nagymama maradt. Ő szép, hosszú életet élt meg, a vége felé persze Péter gyámolította őt. Péter megházasodott, egyetlen lánya, Fillenz Ági Svájcban él, operaénekesnő, kedves jó rokonom-barátnőm, gyakran meglátogat.

Egy kicsit hosszúra nyúlt ez a Péter-történet. Talán folytatom majd egyszer a többiekkel.

Folytathatom?

Kiss Marianne

Simon Dubnov: A zsidóság története (61.)

(A részleteket válogatta Keller Tibor)

A nyugati zsidóság szellemi elitje e korban, afféle testetlen fluidum a nemzeti kultúrák keretei között. Mikor Einstein a világegyetem, Bergson a gondolat, Freud a lélek, mások a történelem, a kémia vagy az orvostudomány új törvényeit fedezik fel, valamennyien az új európai szellemiség úttörői, és igazi pályaterük az egyetemes emberi kultúra. S épp az ilyen egyetemesség elképzelhetetlen volna az egyes nemzeti kultúrákban való szerves bekapcsolódás nélkül. A közép-európai emigránsok sorsán az 1938-i, eviani konferencia igyekezett segíteni (Hans Habe: Küldetés Evi-anba c. könyvében írt erről).

Amerikába hatalmas zsidó emigráció indult az I. vh. után, az Egyesült Államok 3 milliónyi zsidóságához, az utolsó 15 év leforgása alatt újabb egymillió zsidó csatlakozott. Utóbb azonban az Egyesült Államok kapui is bezártak az emigránsok előtt. Az emigráció hatalmas áradata így más országok felé tért: Kanada, Argentína, Brazília, később Anglia afrikai gyarmatai és Ausztrália felé, melyek azonban szintén csak korlátolt számban bocsátanak be külföldi bevándorlókat.

Az európai zsidóság jelentékeny része elveszítette a talajt lába alól. A XX. század fordulalmi és új, "antiliberális" államképletei, mint a bolsevizmus, a fasizmus, a nemzeti szocializmus, a diktatúra, az osztályállam, a testületi vagy rendi állam, a pártállam, a faji állam - mindezen ideológiák felkészületlenül találták az európai zsidóságot, mely ezért

csak nehezen és lassanként tudott beilleszkedni az új keretekbe. Épp ezért természetes az is, hogy e megrázkódtatás és talajvesztés nyomán fokozott visszhangja támadt a zsidóságban az óhazába való visszatérésnek, a Palesztina felé irányuló mozgalomnak.

A háború utáni válságok közepette hatalmas zsidó tömegeknek vált legfőbb éltetőjévé a cionizmus. Még az I. Világháború vége előtt, 1917-ben történt, hogy BALFOUR, angol külügyminiszter ünnepélyes nyilatkozatot tett kormánya nevében Palesztináról: deklarálta, hogy ha az angol hadsereg felszabadítja Palesztinát a török uralom alól, Anglia gondoskodni fog a zsidóság nemzeti otthonának felépítéséről az ősi földön. Ez a kijelentés úgy hatott, mint valami villámcsapás vagy valami messiási jóslat. Zsidó légionisták léptek az angol hadseregbe, zsidó legionisták harcoltak az angolok oldalán (Zsabotinszki vezérlete alatt), hogy a felszabadító háborút győzelemre vigyék. Amikor az angolok elfoglalták Palesztinát (1918), zsidó emigránsok roppant serege indult a Szentföldre, amely a vagyonsabbakat és a munkás pionírokat, a chalucokat is tárt karokkal fogadta.

A zsidó nemzeti otthon léte azonban lázongást keltett a szentföldi arabok soraiban. 1920 tavaszán már arab tüntetésre, zsidók inzultására került sor Jeruzsálemben és egy év múlva pedig Jaffán volt pogrom. A palesztinai angol főbiztos, Herbert Samuel, egyébként maga is zsidó, nem mert szigorúan fellépni a

zavargók ellen, hogy a helyzetet még jobban el ne mérgesítse. 1922-ben a Népszövetség megadta Angliának a mandátumot a Szentföld kormányzására és megerősítette Balfour deklarációját a zsidó nemzeti otthonról.

Az utána következő időszakban az alija (bevándorlás) megerősödött. Városok és telepek épültek, 1909-ben megalapították Jaffa elővárosaként Tel-Avivot, amely nagy központtá nőtt, 1937-ben 140 ezer, 2000-ben kb. 400 ezer zsidó lakossal. Különösen nagy arányokat öltött a bevándorlás 1925-től, amikor Lengyelországból és más, kelet-európai államokból, és 1933-ban, amikor Németországból érkeztek nagy tömegek. Az angol hatóságok hamarosan úgy látták jónak, hogy korlátozni kell illetve megnehezíteni a további bevándorlást.

A cionista szervezet, melynek Londonban, Weizmann és Szokolov állottak az élére, világszerte erős propagandát folytatott. Minden országban hirdették a cionista gondolatot és gyűjtést folytattak a „Keren hajszod” és „Keren kajemet” alapokra, melyek földvásárlás és a megvásárolt föld zsidókkal való benépesítésének célját szolgálják. Ez erősen megnövelte a zsidó telepeket és majd a II. Vh. után ez a folyamat nemzetközi jogcímet kapott az ENSZ határozatával, amelynek következtében David Ben Gurion bejelentette Izrael állam megalakulását (1948. május 15.). De ez már egy másik folyamat vége volt.

vége

Dávid Ben-Gurion bejelenti Izrael megalakulását

BÖSÁLÁCH

ami nagyjából azt jelenti: „a dal szombatján gabonát esznek”. Hogy kik? A madarak. Miért? A cikk végére kiderül.

„Azért kerültette Isten a népet a pusztá útján, a nádastenger felé; és felfegyverkezve mentek fel Izrael fiai Egyiptom országából” (13:18). R. Bachja kommentárja: „noha annak a népnek, mely I-ten védelme alatt áll nincs szüksége fegyverekre, hogy sikeresen védje meg magát, a Tóra e helyen rámutat: minden embernek természetes módon kell viselkedni (adott esetben fel kell fegyverkezni), és ha szükséges, akkor I-ten csodákkal avatkozik a dolgok alakulásába”.

„Ez a dolog, amit parancsolt az Ö-való: szedjétek belőle, mindenki fogyasztása szerint, fejenként egy ómert, lelkeitek száma szerint, a sátrakban lévők számára vegyetek (16.16.). A manna fogyasztásáról szóló pászuk héber eredetije tartalmazza a teljes héber ábécét. Mindössze két ilyen vers található az egész Tórában (a másik: V. Mózes 4. 34.). Ennek a mondatnak a tanulságát a következőképpen összegzi Rábénu Jákob Ben Áser: „azt tanítja, hogy aki megtartja a Tórát (minden betűjét), annak I-ten biztosítja, hogy ugyanúgy, különösebb erőfeszítés nélkül legyen jövedelme, párnószéja, mint ahogy egykor őseink hozzájuthattak a mannához”.

„És volt a hetedik napon, kimentek a nép kö-

zül, hogy szedjenek, de nem találtak” (16:27). Mármint mannat, ami tulajdonképpen érthető, hiszen az Ö-való korábban figyelmeztette Izrael fiait: „Hat napon át szedjétek azt, de a hetedik napon szombat van; nem lesz azon” (16:26). Ezt figyelembe véve nem teljesen érthető, hogy miért említi meg a Tóra, hogy az ígéretnek megfelelően valóban nem találtak mannat a hetedik napon?

A választ a midrásban találhatjuk. Mikor Mózes figyelmeztette népét, hogy sábeszkor nem lesz manna, akkor a két jómadár, Dátán és Ábirám, Mose rábénu esküdt ellenségei tervet kovácsoltak, mellyel vezetőjük szavahihetőségét akarták kétségessé tenni az ilyen műsorra már akkor is könnyen kapható nép előtt. Úgy tervezték, hogy szombat hajnalban kilopakodnak és Izrael tábora körül szétszórják az általuk péntek délután összeszedett mannat, majd kihívják a polgárokat házaik elé, és rámutatva a mannára fennen hirdethetik: Mózes hazug!

Az ötlet működésképesnek tűnt, de hirtelen madarak lepték el a tábort, és elfogyasztották a csalit. Erre utal, hogy számos közösségben, a mostani szombatot megelőzve, magvakat szórnak a házak elé, ezzel emlékezve Mose rábénu „segédeinek” dicső helytállására.

Sábát sálom!

Darvas István
rabbi

Miután Izrael fiai elhagyták Egyiptomot, a fáraó megbánta, hogy elengedte a népet. Teljes fegyverarzenáljával felszerelve utolérte őseinket, azonban az Ö-való, mint oly sokszor, ezúttal is segítségükre sietett. E történet csupán egyike azon csodáknak, melyekről a Tóra legolvasmányosabb hetiszakasa beszámol. Sábát Sirá, a dal szombatja nevet viseli a mostani sábát, ekkor olvassuk a Tórából Mózes diadalénekét, melyet a Nádas-tengeren való átkelés után zengtek őseink. A „besálách” kifejezés egyesek szerint rövidítésként is értelmezhető:

HALMOS SÁNDOR:

A ceremóniákat végző személyekről

A Levitáknak külön bírtok-föld nem adatott, hanem 48 városban szerteosztódtak. A város az övék volt, 30 ezer öl legelőhellyel együtt. Dézsmát mindenből kellett nekik adni. Ez már a pátriárkák idejében megvolt s a görögök is cselekedték ezt, majd a rómaiak. De ezt nehezen emésztették meg a közönséges földművelő és baromtartó emberek. A barmot meg kellett nekik tartani (4 Móz.XVII: 32) és a dézsmáról olvasni (3Móz XVII,33.) A zsenyéje a gyümölcsnek, gabonának, mustnak és olajnak az övék volt. Háromszor bizonyos részt vettek minden áldozatban, azt kivéven, melynek vérét a szentek szentjébe vitték. Az elsőszülöttek megváltása (4Móz XVIII.5.32), ezt ma nehéz már meghatározni, de szép summa lehetett.

A papok mindenből tizedet vehettek, de sokszor mégis elégedetlenkedtek, nagyobb jövedelmet kívántak. Mivel földet nem műveltek, egy Levitának annyija volt, amennyit öt zsidó aratott s amennyi barma volt. Csupán tanítókat nézve őket, ez sok, de a zsidó papság nemcsak tanítói hivatal volt, hanem olyan rend, melynek rangját jövedelme határozta meg.

Három rétege volt a Lévitáknak:

Első volt a főpap, ez Áron házából való volt. Áron fiai voltak: Nádáb, Álihu, Eleázár és Itha-

már. Az öröklődés egyszer az egyik, másszor a másik ágon ment. Hogy a főpapnak hány évesnek kellett lennie, nem tudni, de hogy próbált és tapasztalt embernek s nem ifjúnak, az biztos. Fölszentelését sem ismerjük. Csak Ároné íródott le (3 Móz.VIII), de ebből a többire nem következtethetünk. Mert Áronban az egész háza s familiája szentelődött fel, úgy hogy utódjának Eleázárnak csak beiktatása ismétlődik. A felszentelésről annyit tudunk, hogy kezeit és lábait megmosták (Móz XIX). A rabbi ruhát nagy pompával ráadták és megkenték drága olajjal, még az előtt, hogy leölte volna az áldozati barmot, de a papi ruha már rajta volt. Másodszor akkor kenték meg, mikor már áldozott. Áldoztak érette a papok is és a felszentelés hét napig tartott, míg, a 8. napon ismét maga áldozott, s így állt be főpapi hivatalába. Kétféle ruhája volt: egy gyászruha és egy pompás díszruha. A hétköznapi életben olyan ruhában járt, mint a többi papok. A papi rend változásával más ruhája lett a főpapnak. Volt egy hosszú inge (2Móz.XXVIII.), meg egy hosszú, ujjatlan köpönyege. Ez Mózes leírásában kék-bíbor színű, alsó szegélyein körben karmazsin gránátmakkal és aranycsengettyűkkel. Ezzel adta a népnek tudtára, hogy a Szentek szentélyébe bement. Volt egy rövidebb felső kö-

pönyeg Ephodnak hívták, két darabból állt: egyik elől, másik hátul, két vállsárú volt. A vállain lévő szárán volt egy-egy onixkő, melyre rámetasztették Izrael 12 nemzetisége nevét. Ezen kívül mellén volt ékességek között a leg szebb, szövőmunkával készült, mint az éföd, négyzet alakúra. A négy szeletén 4 gyűrű volt, abba aranyzsinór húzva, közepén 12 drágakő négy sorban. S helyezték a mellébe az Úrimot és a Tummimot, a világosságot és a tökéletességet, hogy legyenek a főpap szíve fölött. Sokan azt mondják, hogy a kövek nem voltak egészen drágakövek, csak fél becsűek. A régiek nem úgy becsülték a köveket, mint mi, mert még a kövek ismeretét és csinosítását nem vették oly tudományra, mint ma. Ellenvetés: Úrim és Tummim különbözik a többi kőtől (2Móz XXVIII. 17-30.). Sokan 3 követ értenek alatta, mely már volt Mózes előtt is. Az egyik mutatja: Úgy, a másik: Nem, a harmadik: a Nem tudom-ot. Az egyiptomiaknál a főpap zafir kőből való képet hordozott magán. A zsidóknál a főpap ezek által kérdezte Istent.

A süvegén írás volt, s volt öve, amely a derekát kötötte keresztül. Gyásznapon csekély ruha volt rajta, egy hosszú fehér ing, amelyet letett a Szentek szentélyéből kilépve és pomparuhát vett fel.

Helyes megfejtést küldtek be:

Binder Vera - Ashdod
 Ezri Edith és Pista
 Farkas Ferenc - Netanja
 Friedmann Idus - Kirját Bialik
 Friedman Richárd - Bat-Jam
 Hár Koháv Lili - Ramat-Gan
 Horovitz Imre - Karmiel
 Kocsis Mária - Jeruzsálem
 Kreisler Gábor - Debrecen
 Musat Etel - Haifa
 Navon Sarah és Shmuel - Árád
 Sárga Olga - Hod HaSharon
 Zer Veronika és Györgyi - Jeruzsálem

Kérjük megfejtéseiket postán az Új Kelet, 49472 Petah-Tikva, Rehov Ahad Haam 11. címre küldjék el.
 Faxon a 077/7282750-es számon várjuk a jó megoldást.
 Email címünk: ujkelet@gmail.com

Múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése:

Ha valaki rossz lehelet elleni cukorkát kínál, akkor azt tanácsolom fogadd el tőle.

Kérdések:

1. A Biblia melyik könyvéből származik a következő idézet, amelyben a szerző az Örök-kevalóvaló oltalmában meghúzódó ember nyugalmáról beszél? „Megtérve otthonomba, oldalán kipihenem magam; mert társaságában nincs keserűség és a vele való élet nem jár bosszúsággal, hanem derű és öröm.”
2. Az Izrael állam megalakulása előtti évtizedben hozták létre a héber betűk egyszerűbb, ma is használt változatát. Kinek a kezdeményezésére születtek meg a betűformák, és ki volt a rajzolójuk?
3. A hét végén rendezik Eilatban a Kamarazenei Fesztivált. Mikor tartották meg először a nevezetes zenei eseményt?
4. Walter Matthau a New York-i Zsidó Színházban kezdte színészi pályafutását. 1966-ban szerepet kapott a "Sógorom a zugüggyvéd" c. komédiában, amely alakításáért elnyerte a legjobb férfi mellékszereplőnek járó Oscar-díjat. Kivel játszott együtt a filmben?
5. A Szaturnusz, a Naprendszer második legnagyobb bolygójának látványos, jégből és törmelékekből álló gyűrűrendszere van. Kiről nevezték el a Saturnus gyűrűjében lévő legnagyobb, legrégebben ismert rést?
6. John Blenkinsop bányamérnök találta fel a fogaskerekűt. Melyik évben?
7. Melyik városból származott Amerigo Vespucci, akiről Amerikát elnevezték?

IDELESI RITKA FERFINEV	A POÉN 2. RÉSZÉ	KARÓS NÖVÉNY PÁNCÉL-LEMEZ	IRODALMI MŰFAJ LARGE (RÓV.)	HAZAI ÉNEKES FÜRÖSZT	A-BÓL TÁRSA JÖN-MEGY	SAKKBAN KETTŐ VANI	SZALAG-CIMKE
	A POÉN 1. RÉSZÉ GYEREK, KAMASZ		SZÓRAKO-ZÓHELY SÓVÁROG			GIGAHERTZ (RÓV.) BENT MEGVÉDI	S
KIEJTETT BETŰ		ELPANA-SZOL ALUMINIUM (RÓV.)			PÜFÖLVE ELTÁVOLÍT RAKODNI KEZDI	ANTILOP-FAJTA ILONA BECÉZVE	
FELÜLETÉ-RE RAGAD TÉLI HŐ-NAP (RÓV.)		MINDET MEGŐRÖL MAMA PÁRJA				TALÁRI HÁROM-SZÍNŰ LOBOGÓ	
A MŰLT IDŐ EGYIK JELE	A PSZICHÉ RÉSZÉ ÖTKARIKÁS JÁTEKOK						
SZÓLÓ-FAJTA AGGÓDIK ERTE						CSERÉP-KÁLYHÁT KÉSZÍT A JÓD VEGYJELE KELETI SZENTKÉP	UGYAN MARI PRÁGA RÉSZÉ
... FARROW-FILM-SZÍNÉSZNŐ BRITISH MUSEUM (RÓV.) HÓBORT		A BŰVÖS SÁRKÁNY				VÉDEL-MEZŐ KINCSET REJT	
BŰTORFIÓK (NEP.)			ÉN, LATINUL ... SZOFIA; MECSET	VÉKO-NYABB FAAG	KAPATOS HOROGRÁ KERÜLŐ	VAN ILYEN VENA IS ÁRON BECÉZVE	LESIPUS-KÁS BIZONY (RÉG.)
FRANCIA ÉNEKESNŐ V. (EDITH) FÉLSZI	KITARTÓ KÉRDEZ-GETÉS VUK NÉPE						KETTŐT MOSDATI KÖNYVTÁR
		SEGÍTŐ-KÉSZSÉG GYOM					ÉSZAK VÖRÖSES SZÍNŰ
A KÁLYHA SŰTŐJE RÓMAI ÖLTÖZET			LAJOS BECÉZVE AZ -ÉN PÁRJA			ÉRKEZIK (RÓV.) FEJETLE-NŰL TOM!	
		HÁLÁVAL EMLEGETŐ AZ EGYIK VITAMIN			NEM LETT BIKÁ BELŐLEI OHM		
BÉKA-FAJTA							E

TANÁR ÚR KÉREM

8. A nárcisz szép és nemes virág, amely Izraelben vadon nő. Télen és tavasszal bontja szirmait. Mi a virág héber neve és az ország melyik részén terem?
9. A csipkebogyó C-vitamin-tartalma tízszer nagyobb a citroménál. Milyen gyógyhatással rendelkezik az értékes bogyó?

Válaszok:

1. Az idézet a Salamon királynak tulajdonított Bölcsék Könyvéből való. (8.16.)
2. Irsai István (Izraelben felvett nevén Peczach Ir-Sai) grafikusművész, plakáttervező, belsőépítész megtervezte a héber betűk ma is használt, egyszerűsített formáját, elsősorban plakátok, újságcímek, feliratok készítéséhez. A betűkészlet megalkotását Haim Nachman Bialik költő inspirálta, Irsai iránta való tiszteletből Haim-nak nevezte el a betűkészletet.
3. Az első fesztiválra tíz évvel ezelőtt, 2005-ben került sor. Az idei X. Eilat Chamber Music Festival vendége lesz a tíz muzsikussal és énekesssel, és egy olasz népitáncossal érkező Geneva Camarata együttes is.
4. Ebben a filmben szerepelt először együtt Jack Lemmonnal. Nem sokkal később a *Furcsa pár* című vígjáték mindkettőjük számára meghozta a sikert. Leghíresebb közös szereplésük

talán az 1993. évi, a „Szomszéd nője mindig zöldebb” c. vígjáték volt.

5. Giovanni Cassini négy Szaturnusz-holdat fedezett fel. 1675-ben pedig megfigyelte, hogy a Szaturnusz gyűrűjében kör alakú rés van. Ez az alakzat Cassini-rés néven ismert.
6. Az első fogaskerekű Leedsben épült, és 1812-ben helyezték üzembe. Ez a vasút a fogassín-fogaskerek rendszerét alkalmazta, annak érdekében, hogy biztonsággal használhassák a kocsikat meredek útszakaszokon is.
7. Az itáliai hajós, Amerigo Vespucci Firenzéből származik. 1490-ben ugyanabba a kereskedőházba lépett be, amelyikben kortársa, Kolumbusz Kristóf is hajózott. Egy 1507-ben kiadott világtérképén nevezik először Amerikának az addig Újvilágnak nevezett földrészt.
8. A csodálatos illatú, szerény virág izraeli neve Nárcisz. Télen az északi részen, a hegyekben, tavasszal pedig az ország középső, főként tengerparti sávjában virul.
9. A csipkebogyó C-vitamin tartalma fokozza a szervezet ellenálló képességét, a benne lévő flavonoidok gyulladásgátló és antibiotikus immunerősítő hatást fejtenek ki, a pektinek pedig segítik az emésztést. Érdemes a bogyóból készített gyógyteát meghűléses megbetegedések idején rendszeresen fogyasztani. Ismeretes gyógyhatása vese- és hólyagbántalmakra, bélhurut és hörghurut esetén is. Emésztést javító hatása közismert, gyenge vizelethajtó tulajdonságú.

RÓMAI TÁLBAN KÉSZÜLT FINOMSÁGOK

Balázs Ibi heti receptajánlata

Babos marhahús

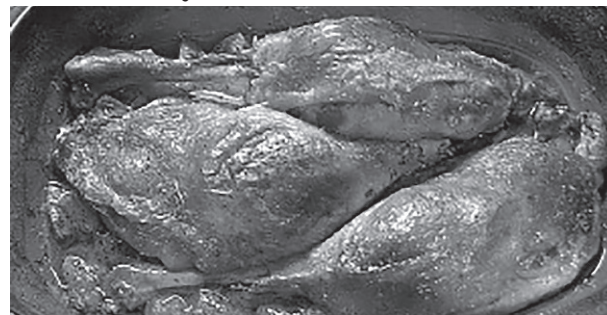
Hozzávalók: 300g szárazbab, 300g füstölt hús, 1 nagy fej hagyma, 2-3 gerezd fokhagyma, 1 szál petrezselyemgyökér+zöldje, 4 szál sárgarépa, 1 kis zeller, 800g marhahús, olaj, 4 dl vörösbor, 1 evőkanál paradicsompüré, 2 babérlevél, kakukkfű, borsikafű.

Elkészítése: Előző este átválogatjuk, és beáztatjuk hideg vízbe a babot, egy másik tálban pedig a füstölt húst. Másnap fél órára beáztatunk hideg vízbe egy római tálal fedelével együtt. A zöldségeket megtisztítjuk, a hagymát és a sárgarépát felkarikázzuk, a zellergumót kisebb kockákra vágjuk. A marhahúst nagyobb darabokra vágjuk. A római tálal kiemeljük a vízből, és lecsepegtetjük. Nagyobb serpenyőben felforrósítjuk az olajat, majd mindkét oldalukon hirtelen megkapatjuk benne a húsdarabokat, és egyenesen át tesszük őket a római tálba. A serpenyőben lévő zsiradékban megfonnyasztjuk a hagymát és az áttört fokhagymát, rádobjuk a sárgarépát, a zellert, és a babot. Sózzuk, borsozzuk, és 2-3 percig erős tűzön pirítjuk. A római tál közepére fektetjük a füstölt húst. A serpenyőben pirult pecsenye-zöldségaljhoz adjuk a bort, a pa-

radicsompürét, a babérlevelet, borsikafűvet, kakukkfűvet, végül 1 dl vizet, jól összeforraljuk, és a hússal öntjük. Lefedjük a tálal, betesszük a hideg sütőbe, kb. másfél órára át, puhára pároljuk benne a finomságokat. Friss-ropogós kenyér illik hozzá

Libasült, párolt, aszalt szilvás káposztával

Hozzávalók: 1 db liba, só, bors, majoránna, rozmarin, fokhagyma, 1 db alma, vöröshagyma. **Káposztához:** 1 kg vörös káposzta, 1 közepes fej vöröshagyma, 200g aszalt szilva, 2 evőkanál cukor, 3 dl vörösbor, só, őrölt bors, őrölt kömény, 1 evőkanál ecet, 1 evőkanál olaj.

Elkészítése: A libát sütés előtt egy órával besózzuk, zúzott fokhagymával, majoránnával bedörzsöljük, a hasába beledugunk 1 db almát, majd a római tálba tesszük, ráfektetünk 1-2 szál rozmarinágat és 1-2 órát sütjük. Ekkor levesszük a tetőt róla, majd sűrűn locsolva pirulásig sütjük.

Párolt, aszalt szilvás, vörösboros káposzta: A káposztát vékonyra felszeleteljük és enyhén besózzuk, kb. 30 percig állni hagyjuk, utána kicsavarjuk. Az olajon üvegesre

dinszteljük a hagymát, megszórjuk a cukorral és együtt dinszteljük tovább. Amikor a hagyma kissé karamellizálódik, akkor hozzátesszük a káposztát és pár percig együtt dinszteljük. Vörösborral felöntjük, őrölt köménnyel, őrölt borssal, ha kell, sóval ízesítjük és készre pároljuk. Ha nagyon elfőtte a levét, akkor vörösborral, vagy kevés vízzel felengedjük. Félidőben hozzáadjuk az aszalt szilvát és az ecetet. A végén, ha szükséges, még utána ízesítjük.

Fűszeres pulykacomb

Hozzávalók: Pulykacomb, só, bors, majoránna, 2 fej vöröshagyma, 2 kanál méz, 1 narancs leve, 2-2 dl fehér+vörösbor, 2 sárgarépa, 2 alma, 1 evőkanál liszt (elhagyható).

Elkészítése: A pulykacombot befűszerezzük majd cikkekre vágott vöröshagyma, alma, sárgarépa ágyra fektetjük és a fehérbor, méz, és a narancs levének keverékével megöntözzük. Készre sütjük.

Mártás: levéből leszűrünk, és egy lábosban felforraljuk. 1 ek. lisztet elkeverünk 2 dl vörösborral, majd a forrásban lévő pecsenyeléhez öntjük és besűrítjük. Nem szükséges liszttel sűríteni, ha a zöldség egy részét a pecsenyelével együtt összeturmixoljuk, vörösborral felöntjük és összeforraljuk. A zöldséges pecsenyéhez tálaljuk.

Fedezd fel a héber nyelvet!

Rehovot, tágas tér az alföldön

Lakóhelyem emberöltőnyi idő óta Rehovot. Valaha narancsligeteiről volt híres. Így is hívták: a narancsosok városa, ir hápárdeszim (עיר הפּרדסיים), ahol az ir (עיר) a város, a hápárdeszim a párdesz (פּרדס) narancsliget vagy gyümölcsös szó többszáma, előtte a „há” névelővel.

Ma inkább a tudomány városa jelzővel büszkélkedik: ir hámad'á (עיר המדע). Ezt a Weizman Intézetnek – Máchon Weizman (מכון וייצמן) és az azzal szemben elhelyezkedő Mezőgazdasági Fakultásnak – Háfákultá löchákláut (הפקולטה לחקלאות) köszönheti. A mád'á (מדע) tudományt, a chákláut (חקלאות) mezőgazdaságot, földművelést jelent.

Rehovot (רחובות) neve Mózes első könyvéből, a 26. fejezet 22. verséből származik: „És továbbvonult onnan [Izsák] és másik kutat ásott, és azon [már] nem pörlekedtek, és el-

nevezte azt Rehovotnak, és azt mondta: mert most már tágas helyet szerzett nekünk az Örökkévaló, és szaporodhatunk az Országban!” Rehovot újjáalapítói is erre gondoltak 1890-ben, amikor a sokadik kútúrás után végre vizet találtak.

A rácháv (רחב) egyébként széleset jelent, a rechává (רחבה) szabad térséget, a mercháv (מרחב) fizikai értelemben vett teret. A modern fizika „tér-idő” fogalmának a héber a „mercháv-zmán” (מרחב-זמן) szópárt felelteti meg.

És a S'félá régió? Ebben található Gedéra, Mázkeret Báltjá, Kirját Ekron, Rehovot, Nesz Ciona, Ramle, Lodd és sok kisebb település.

S'félá (שפלה) alföldet, mélyföldet jelent. A régió a tengerparti sávnál alig magasabban fekszik, de ha Jeruzsálem felől ereszkedünk le az 1. számú műúton, megértjük a kifejezés

értelmét: a táj térképszerűen látszik a jármű ablakából. Páratlanul szép látvány.

A SIN-PÉ-LÁMED (ל-פ-ש) a mély, al-, alsó, sőt, alja, aljas kifejezések gyöke. A háspálá (השפלה) megalázást, lealacsonyítást jelent.

A sefel (שפיל) – apály. Az ugyanezekkel a betűkkel leírt, csak a pontozásban különböző sáfél jelentése aljas, megvetni való. A siflut (שפלות) – aljasság, hitványság.

A „sefel hámadregá” (שפיל המדרגה) kifejezés értelme: mélyponton lenni, de „mindennél hitványabb” jelentéstartalma is van. Ha egy fegyveres banda saját népe gyerekeit tolja védőpajzsként maga előtt, ha megtévesztésként a másik fél egyenruháját ölti magára – ez a jelző éppen rá illik.

Halmos László

Héber nyelvtanítás: 052-3260834
izraelihirlevel@gmail.com

MŰSORAJÁNLÓ

Január 29. csütörtök	Január 30. péntek	Január 31. szombat	17:30 Egy pikoló világos 19:00 Híradó 19:35 Patika 20:05 Önök kérték 21:05 Mága Zoltán Újévi Koncert 22:00 Casino Royale 007-es, James Bond paródia
<p>TV1</p> <p>15:30 I, Carly</p> <p>16:00 Kihívások</p> <p>16:30 Híradó gyerekeknek</p> <p>16:54 Mormogások</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Izrael választ</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mábát</p> <p>21:00 Hely a csúcson</p> <p>21:50 Rendes család</p> <p>22:45 CSI - New York</p> <p>23:30 Hírek</p> <p>TV2</p> <p>06:20 A reggel világa</p> <p>09:00 A nap hívása</p> <p>11:00 Erről beszélünk</p> <p>12:30 Központi játszma</p> <p>13:00 Eichler Jákov</p> <p>13:30 Biztos recept</p> <p>14:00 Dan és Mozli</p> <p>14:30 Huszonhárom perc</p> <p>15:00 Jogi kérdés</p> <p>16:00 Sai Li otthona</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Média</p> <p>18:00 Hatóság vendégünk</p> <p>19:00 Kidon és Ben Simon</p> <p>19:58 Híradó</p> <p>21:00 A szerkesztőség</p> <p>22:45 A nép állapota</p> <p>00:00 Az éjszaka hírei</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>06:40 Híradó</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Horvát krónika</p> <p>08:00 Ecranul Nostru</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Csodabogár</p> <p>09:30 Híradó</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Magyar első</p> <p>10:25 Elcsérelt lányok</p> <p>11:10 Don Matteo</p> <p>12:10 Párizsi helyszínelők</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Kívánságkosár</p> <p>15:30 Éretlenek</p> <p>16:05 Univerzum: Mag erőmű</p> <p>16:50 Mesélő cégtáblák</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcsérelt lányok</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:25 Dunasport</p> <p>19:35 Közbeszéd</p> <p>20:05 Világörökség</p> <p>20:25 Don Matteo</p> <p>21:30 Múkorcsolya EB</p> <p>23:00 Hét tonna dollár</p> <p><i>Luciano, a vándorcirkusz bohóca álmában különleges képességére eszmél: előre megjósolja a következő heti lottó nyerőszámait.</i></p>	<p>TV1</p> <p>15:00 Kérdezd a rabbit</p> <p>15:30 9-2-9</p> <p>16:30 Híradó</p> <p>16:57 Pénteken ötkor</p> <p>18:00 Így történt</p> <p>18:30 Szombatfogadás</p> <p>19:00 Egyetek velem</p> <p>19:58 Napló</p> <p>21:30 Jönnek a zsidók</p> <p>22:00 Zavarodott</p> <p>23:35 Kié ez a sor?</p> <p>TV2</p> <p>06:20 A reggel világa</p> <p>10:00 Zárszámadás</p> <p>10:30 Média</p> <p>11:00 Izraeli hullámsáv</p> <p>11:30 Álomvilág</p> <p>12:00 Ellenzék</p> <p>12:30 Egészség</p> <p>13:30 Hírek arabul</p> <p>14:00 Toker, délben</p> <p>15:00 Gyerekhíradó</p> <p>15:30 Biztos recept</p> <p>16:05 Erről beszélünk</p> <p>17:30 Azt mondják, itt volt</p> <p>18:00 101-es szoba</p> <p>18:30 Aranyketrec</p> <p>19:58 Péntek esti stúdió</p> <p>21:30 Minden mozgásban</p> <p>23:00 Ünneplés</p> <p>23:30 Zongorafesztivál</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>06:40 Híradó</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Slovenski utrinki</p> <p>08:00 Alpok-Duna-Adria</p> <p>08:30 Híradó</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Pannon expressz</p> <p>09:30 Híradó</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Magyar első</p> <p>10:25 Elcsérelt lányok</p> <p>11:10 Don Matteo</p> <p>12:05 Fekete macska</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Kívánságkosár</p> <p>15:30 Éretlenek</p> <p>16:05 Talentum</p> <p>16:30 Európa egészsége</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcsérelt lányok</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Közbeszéd</p> <p>20:05 Virágzó ország</p> <p>20:30 Don Matteo</p> <p>21:30 Múkorcsolya EB</p> <p>23:15 Kultikon</p> <p>23:35 Fekete Péter</p> <p><i>Milos Forman első filmje egy kamaszról, aki a helyi bolt felvigyázója. Egyetlen álma a szüzessége elvesztéséhez kapcsolódik.</i></p>	<p>TV1</p> <p>07:30 Gyermekműsorok</p> <p>10:05 I, Carly</p> <p>11:00 Történetmesélők</p> <p>12:00 Mábát seni</p> <p>13:00 Éjszakai küldöttek</p> <p>14:00 Izhar Asdot</p> <p>14:45 Telecinema</p> <p>15:15 Hatvan perc</p> <p>16:00 Glóbusz</p> <p>17:00 Hírek</p> <p>17:30 Közlekedés-teszt</p> <p>18:00 Csillagok fénye</p> <p>18:30 Tíz apróság</p> <p>18:40 A séf segítségével</p> <p>19:25 Megható lelkek</p> <p>19:58 A hét hírei</p> <p>21:00 Világlátó</p> <p>22:00 Zsidó otthon</p> <p>22:30 Gyilkosok</p> <p>TV2</p> <p>06:15 Kidon és Ben Simon</p> <p>07:30 Gyerekhíradó</p> <p>08:00 A séf ajánlásával</p> <p>08:30 A nap hívása</p> <p>09:30 Aranyketrec</p> <p>11:00 Izraeli kapcsolat</p> <p>11:30 Lelki beszélgetés</p> <p>12:00 Izrael felfedezése</p> <p>12:30 Kidon és Ben Simon</p> <p>13:15 Biztos recept</p> <p>13:45 A séf ajánlásával</p> <p>14:15 Zenészek</p> <p>14:45 Erről beszélünk</p> <p>16:00 Fuss a millióért</p> <p>17:30 Világrend</p> <p>18:00 Sajtóklub</p> <p>19:58 Híradó</p> <p>21:00 Fuss a millióért</p> <p>22:45 Minden mozog</p> <p>23:30 Kitűnő vakáció</p> <p>00:00 Éjféli hírek</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>06:55 Öt kontinens Magyarországon</p> <p>08:15 Élő egyház</p> <p>08:40 Isten kezében</p> <p>09:10 Akadálytalanul</p> <p>09:40 Novum</p> <p>10:10 Mag-erőmű</p> <p>11:00 Csodabogár</p> <p>11:30 Mária két éjszakája <i>Péchy Mária festőművész nagy nyomorban él. Egy mulatozó úri társaság tagjaként felfigyel rá a gazdag földbirtokos, Forgách Péter. Szerelembe esnek.</i></p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:15 Ízörzők</p> <p>13:50 Nálátok laknak állatok?</p> <p>15:00 Múkorcsolya EB</p> <p>16:35 Önök kérték</p>	<p>17:30 Egy pikoló világos</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Patika</p> <p>20:10 Hogy volt?!</p> <p>21:05 Az élet sava-borsa</p> <p>21:55 Bocsáss meg, drágám!</p> <p>Február 1. vasárnap</p> <p>TV1</p> <p>15:30 I, Carly</p> <p>16:00 Kiszolgálás nélkül</p> <p>16:25 Gyerekhíradó</p> <p>16:50 Mormogás</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Izrael választ</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mabat</p> <p>20:40 Kosárlabda</p> <p>23:00 Törvény és rend</p> <p>23:45 Híradó</p> <p>TV2</p> <p>06:30 Dalokkal ébredünk</p> <p>07:00 Szivárványreggel</p> <p>09:05 Mit szóltok hozzá?</p> <p>10:00 A házatok többet ér</p> <p>11:03 Gourmand és a pita</p> <p>11:30 Helyi fiatalok</p> <p>12:15 A város íze</p> <p>12:45 Együtt, vagy külön</p> <p>13:15 Nyitott vonalak</p> <p>13:45 Serg, az ügyetlen</p> <p>14:00 Dan és Mozli</p> <p>14:15 Sokkoló álom</p> <p>14:30 Kíváncsiskodók</p> <p>15:05 Sütés-főzés</p> <p>15:45 Mit szóltok hozzá?</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Rendet teszünk</p> <p>18:00 Hatóság vendégünk</p> <p>18:50 Sztárok</p> <p>19:58 Hírek</p> <p>21:00 Tények</p> <p>21:40 Kedves ország</p> <p>22:45 Választások</p> <p>00:00 Éjszakai élet</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Vatikáni híradó</p> <p>08:00 Roma kultúra</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Isten kezében</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Virágzó ország</p> <p>10:25 Elcsérelt lányok</p> <p>11:10 Hagyaték</p> <p>11:40 Hazajáró</p> <p>12:10 Az élet sava-borsa</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Kívánságkosár</p> <p>15:35 Éretlenek</p> <p>16:05 Panaszkodj, sötét eső - Emlékezés Örley Istvánra</p> <p>17:00 Múzeumtúra - francia módra</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcsérelt lányok</p> <p>18:35 Közbeszéd</p> <p>Február 2. hétfő</p> <p>TV1</p> <p>15:30 I, Carly</p> <p>16:00 Álomvilág</p> <p>16:25 Első kiadás</p> <p>16:50 Mormogás</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Izrael választ</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mábát</p> <p>20:40 Futball</p> <p>23:30 Hírek</p> <p>TV2</p> <p>06:25 Dalokkal ébredünk</p> <p>07:00 Szivárványreggel</p> <p>09:05 Mit szóltok hozzá?</p> <p>10:05 Sütés-főzés</p> <p>10:35 A házatok többet ér</p> <p>11:03 Hírek az internetről</p> <p>11:55 Helyi fiatalok</p> <p>12:45 Kneszet</p> <p>13:15 Haboskáv</p> <p>13:45 Serg, az ügyetlen</p> <p>14:00 Dan és Mozli</p> <p>14:30 Mi a pálya?</p> <p>15:05 Sütés-főzés</p> <p>15:45 Mit szóltok hozzá?</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Rendet teszünk</p> <p>18:00 Hatóság vendégünk</p> <p>18:50 Sztárok</p> <p>19:58 Hírek</p> <p>21:00 Tények</p> <p>21:40 Kedves ország</p> <p>22:45 Választások</p> <p>00:00 Éjszakai élet</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Vatikáni híradó</p> <p>08:00 Roma kultúra</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Isten kezében</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Virágzó ország</p> <p>10:25 Elcsérelt lányok</p> <p>11:10 Hagyaték</p> <p>11:40 Hazajáró</p> <p>12:10 Az élet sava-borsa</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Kívánságkosár</p> <p>15:35 Éretlenek</p> <p>16:05 Panaszkodj, sötét eső - Emlékezés Örley Istvánra</p> <p>17:00 Múzeumtúra - francia módra</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcsérelt lányok</p> <p>18:35 Közbeszéd</p>

19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Hölgyek öröme
21:00 Don Matteo
22:45 A JFK háttere -
Összeesküvés-elmélet

Február 3. kedd

TV1

15:30 I, Carly
16:00 Teliovela
16:25 Híradó gyerekeknek
16:50 Mormogás
17:34 Hírek gyerekeknek
18:00 Izrael választ
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Einstein a
Szentföldön
22:00 Politika
23:00 Jönnek a zsidók
23:30 Hírek

TV2

07:00 Szivárványreggel
09:05 Mit szóltok hozzá?
10:03 Sütés-főzés
10:40 A létező legfinomabb
11:25 Együtt főzünk
12:10 A legjobb otthon
12:45 Tengeralattjáró
13:15 Harmadik olvasat
13:45 Serg, az ügyetlen
14:30 Kíváncsiskodók
15:05 Izraeli ételek
15:45 Mit szóltok hozzá?
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórási vendégünk
18:50 Nem tudok főzni
19:58 Hírek
21:00 A következő csillag
22:45 Éjszakai élet

DUNA TV

06:25 Gazdakör
07:00 Kárpát expressz
07:35 Roma magazin
08:00 Domovina
08:35 Közbeszéd
09:00 Novum
09:35 Térkép
10:15 Elcsérelt lányok
11:05 Don Matteo
12:00 Hölgyek öröme
13:00 Híradó
13:25 Kíváncsiskosár
15:30 Éretlenek
16:05 A zenén túl
17:00 Mesélő cégtáblák

17:30 Térkép
18:10 Elcsérelt lányok
19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Rex felügyelő
21:00 Don Matteo
22:10 Egy ember és a
kutyája

Február 4. szerda

TV1

15:30 I, Carly
16:00 Tubisvat
16:30 Híradó gyerekeknek
17:34 Híradó gyerekeknek
18:00 Izrael választ
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Mábát seni
22:00 VICE
22:30 Elfeljtett hangok
23:00 Éles kép
23:30 Hírek

TV2

06:20 A reggel világa
09:00 A nap hívása
11:00 Erről beszélünk
12:30 A politika világa
13:00 Tengeralattjáró
13:30 Biztos recept
14:15 Tudósnak lenni
14:30 Kíváncsiskodók
15:00 Fuss a millióért
16:45 Első kiadás

17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórási vendégünk
18:50 Kidon és Ben Szimon
19:58 Híradó
21:00 Fuss a millióért!
22:45 Taxisofőr

DUNA TV

06:25 Gazdakör
06:40 Híradó
07:00 Kárpát expressz
07:35 Srpski Ekran
08:00 Unser Bildschirm
08:35 Közbeszéd
09:00 Akadálytalanul
09:35 Térkép
10:05 Magyar első
10:20 Elcsérelt lányok
11:10 Don Matteo
12:10 Rex felügyelő
13:00 Híradó
13:25 Kíváncsiskosár
15:25 Éretlenek
15:55 Honnan jöttél, Ádám?
16:55 Vidékiességek
17:30 Térkép
18:10 Elcsérelt lányok
19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Párizsi helyszínelők
21:00 Don Matteo
22:15 Fapad
22:45 Sarki fény
*Duncan korán megárvul,
csak lődörög a világban.*

Az olvasóknak
szólunk szeretettel:
Sipos

Sipos Dávid Günther családja Kárpátaljáról származik. A fiatalember hamar megismeri a média világát: még csak 13 éves, amikor gyermek-műsorvezetőként csöppen a stúdiók életébe. Később segédrendezőként, technikai rendezőként, műsorvezetőként halad a ranglétrán, jelenleg a Petőfi Rádió műsorvezetőjeként ismerik a hallgatók.

A Hazajáró segítségével sokszor olyan helyekre látogathatunk el, amelyek szemünk előtt vannak ugyan, de mégsem vesszük észre azokat. Szerencsére a szerkesztők választása emberi léptékű vidékekre esik; nem óriási nemzeti parkokat mutatnak be, hanem könnyen megközelíthető épületeket, helyeket ajánlanak figyelmünkbe (hétfő, Duna 11.40).

A Rex felügyelő Bécsben játszódik, abban a városban, ahol sok időt töltöttem, s ahol óvodába is jártam. A filmből megismerhetjük az ottani rendőrség munkáját; a gyilkossági csoport nyomozásait ráadásul egy nagyon okos kutyára, Rexre segíti (kedd, Duna 20.05).

Heti csillagjósolás

Kos (03.21.-04.20.)

A Hold és az Uránusz komoly lendületet adnak önnek, és segítenek tisztázni, majd elfelejteni a régi konfliktusokat. A hét kellemesnek ígérkezik, három bolygó is van a barátokat jelző területen, töltsön minél több időt velük.

Bika (04.21.-05.21.)

A Szaturnusz kellemetlen fényzöge fogékonnyá teszi önt a megfázásos betegségekre. Ne vállaljon túl sokat ezen a héten, vigyázzon magára, és élvezze a napsütéses órákat.

Ikrek (05.22.-06.21.)

A Merkúr a Vízöntő jegyében áll, és minden erejével azon dolgozik, hogy jobba tegye az ön minden napjait. Sikerül felhívnia magára a környezete figyelmét, és komoly elismerésben lehet része.

Rák (06.22.-07.22.)

Az Uránusz csillagást jelez, és ha fél középpontba kerülni, a Hold most megadja hozzá a bátorságot. Sok mindent megtehet ezen a héten, amit máskor esetleg nem merne. Jogosan aratja le a babérokat, melyekért megdolgozott.

Oroszlán (07.23.-08.22.)

A Jupiter az Oroszlán jegyében áll, szemben a Merkúrral. Több esélyt is kap arra, hogy megváltoztathassa az életét. A bolygóállás azonban azt a veszélyt is rejti, hogy nem használja jól a lendületét, és kudarc kíséri a hetet.

Szűz (08.23.-09.22.)

A Vénusz készülődik átlépni a Halak jegyébe, amikor szemben fog állni a Szűz jegyével. Ez annyira felerősítheti a becsvágyát, hogy könnyen elgáloppírozhatja magát.

Mérleg (09.23.-10. 22.)

A Mars az ön munkájának területén áll: most megmutathatja, hogy mit tud, és az akaratát is érvényesítheti. Ne becsülje azonban túl az erejét és a lehetőségeit, minél ésszerűbben jár el, annál nagyobbak az esélyei az előrejutásra.

Skorpió (10.23.-11. 21.)

A bolygók segítik a nyilvános szereplésben. Ha szívből jön az, amit szeretne elérni, lépjen fel határozottan, és bízson a magasabb erők támogatásában. Mutassa ki nyugodtan az érzelmeit.

Nyilas (11.22.-12.20.)

Ez a hét nehéznek ígérkezik. A számonkérés bolygója a Nyilas jegyében áll. Ez azt jelenti, hogy mások fogják elszámoltatni önt, de az sem árt, ha ön is ellenőrzi a saját tevékenységét.

Bak (12.21.-01.19.)

Ha visszatekint egy kicsit az elmúlt évre, láthatja, hogy a dolgok nem azért estek meg önrel, mert úgy akarta, hanem mert az égiek így rendelték el. A háttérben most is olyasmir történik, amit ön még nem vehet észre, de a jövője szempontjából nagyon lényeges lesz.

Vízöntő (01.20.-02.18.)

Ez a hét sajnos nem lesz súrlódásmentes. Tartsa nyitva a szemét és a fülét, ügyeljen arra, hogy ne vezessék félre. Most ne fogjon bele olyasmibe, amihez már az elején érzi, hogy nincs elég ereje.

Halak (02.19.-03.20.)

Itt az ideje az önelemzésnek. Tiszteli a saját tehetségét? Képes becsülni önmagát? Figyelembe veszi a saját igényeit is? Ha segíteni akar másoknak, előbb saját magáról kell gondoskodnia.

A TELEVÍZIÓK MŰSORSZERKESZTŐSÉGEI FENNTARTJÁK A JOGOT, HOGY ELŐZETES BEJELENTÉS NÉLKÜL VÁLTOZTASSANAK MŰSORRENDJÜNKÖN!

A **Kol Jisráel** magyar adását élőben, izraeli idő szerint 21 óra 45 perctől 22 óráig sugározzák a héber nyelvű „Reka” adón, a legjobb minőségben. Meghallgatható a rádiókészülékek ultrarövidhullámú (FM) sávjában, az alábbi frekvenciákon:

Észak- és Középső-Galilea - FM 88.5, Észak-Izrael és Cfát környéke - FM 94.4, Haifa peremvidéke - FM 88.8, Haifa belvárosa - FM 93.7, Haifától délre - FM 101.3, Netanja és a Jordán völgye - FM 104.8, Tel-Aviv és körzete - FM 101.3, Jeruzsálem - FM 101.3, Beér-Seva - FM 107.3.

Az adás interneten is követhető: a <http://www.intkolisrael.com> címen. A kábeltelevíziós hálózatokon is meghallgatható: HOT 312-es csatorna, YES 748-as csatorna.

GYERTYAGYÚJTÁS

2015. január 30.
5775. svát 10.

Gyertyagyújtás:

Jeruzsálem 16:35
Tel-Aviv 16:50
Haifa 16:39

A szombat kimenete:

2015. január 31.
5775. svát 11.

Jeruzsálem 17:51
Tel-Aviv 17:51
Haifa 17:50

BÖSÁLÁCH

VALUTAÁRFOLYAMOK

USA dollár 3,9980 sekel
Euro 4,4903 sekel
Angol font 6,0015 sekel
Svájci frank 4,4879 sekel

ÚJ KELET FÜGGETLEN HETILAP

Főszerkesztő:

Erős-Hajdu Szilvia

Felelős kiadó:

Chaia Edri

Eheti számunk szerzői:

Avi ben Giora
Balázs Ibi
Breuer Péter
Halmos László
Halmos Sándor
Keller Tibor
dr. Kende György
Krasznai Éva
Nagy Tímea
Peer Gideon
Róna Éva
Sándor Judit
Schnapp Lea
Singer Arje
Surányi J. András
Tarr Miriam

Olvasószerkesztő:

Kiss Marianne

Tördelés:

Sly Design

A szerkesztőség címe:

49472 Petah Tikva
Ahad Haam 11.

Tel: 052/7265-631

Fax: 077/7282-750

e-mail: ujkelet@gmail.com

Hirdetés és előfizetés:

050/534-5041

Nyomda:

Hádfusz Hechadás Ltd.

A szerkesztőség nem felel a hirdetések tartalmáért. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Magyar sztárok a Tel-Aviv-i Operában

Február 12-21 között újabb fantasztikus operett-előadással kedveskedik az izraeli közönségnek a Budapesti Operettszínház társulata, amely ezúttal a Szentpétervári Zenés Komédia Színházzal közös produkcióját, Kálmán Imre: Bajadér című darabját mutatja be a Tel-Aviv-i Operában.

A Budapesti Operettszínház az utóbbi években külföldön is elismert és keresett színház lett. Operett és musical előadásaival rendszeresen vendégszerepel Európa különböző színházaiban és fesztiváljain, rendszeresen utazik Japánba, de felléptek már Amerikában, és Ázsia különböző országaiban is. Izraelben is többször jártak már, legutóbb 2013 decemberében mutatták itt be a Csárdáskirálynő című operettet.

A Tel-Avivi Opera ekkor négyéves együttműködési szerződést kötött a Budapesti Operettszínházzal. Ennek köszönhetően az elkövetkezendő években újabb vendégjátékok várhatók a magyar társulat részéről.

Kálmán Imre reneszánszát éli! Hogy miért oly' népszerű a XXI. században? Mert mindmáig érvényes és izgalmas témákkal foglalkozik, zenéjében pedig ma is divatos módon ötvözi a legkülönbözőbb elemeket. A Bajadérban például az egzotikus, indiai dallamokat az amerikai jazzel; a „majdnem” operát a könnyűzenével!

A Kelet, azon belül India amúgy is elvarázsol, s kalandra csábít valamennyiünket! A Bajadérban a sikeres párizsi színésznő vív szerelmi csatát egy indiai trónörökösrel. Kölcsönösen elbűvölik egymást, akárcsak a nézőket a mágikus zene, a látvány, a humor, a táncok, és a szertartások.

A rendező, Kerényi Miklós Gábor és a dramaturg, Kállai István az örökösöktől jogot kapott a teljes átdolgozásra, melynek során a táncoskomikus-szubrett

vonal megerősödött, Odette és Radjami szerelme pedig valóságos, a XXI. században is átélhető konfliktusokon keresztül bontakozik ki.

Két éve a Csárdáskirálynő izraeli bemutatójára Tel-Avivba érkezett Kálmán Imre legkisebb lánya, Kálmán Yvonne, hogy együtt lehessen a társulattal édesapja leghíresebb operettjének izraeli előadásán. „Mindig boldogan megyek bárhova a világon, ahol az Operettszínház KERO@ (Kerényi Miklós Gábor) rendezésében mutatja be édesapám műveit, mert ott biztosan magas művészi színvonal és siker fogad!” - mondta Kálmán Yvonne.

Valószínűleg az idei bemutaton sem találhatunk majd kifogásolni valót. Az újrakezdő darab már hatalmas sikert aratott Szentpétervárott, majd Budapesten, február közepén pedig a Tel-Aviv-i Operában csodálhatják meg az izraeli nézők. A társulat 11 alkalommal lép színpadra, az előadások egy része kora délután lesz látható.

Odette Darimonde szerepében a világ nagy operaszínpadait, például a New York-i Metropolitan és a milánói Scalát is megjárt Miklósa Erika, az opera világából ugyancsak ismert Fischl Mónika, s a tehetséges, fiatal primadonna, Lukács Anita látható. Radjami hercegként Dolhai Attila, Magyarország egyik legismertebb és legnépszerűbb musicalszínésze, valamint a már ugyancsak több műfajban bizonyított Homonnay Zsolt és Boncsér Gergely lép színpadra. A szubrett-táncoskomikusi négyesfogatban az új generáció már sikeres fiataljai és a legendás nagykok lépnek a deszkákra, köztük Szendy Szilvi, Kerényi Miklós Máté, Oszvald Marika, Dancs Anamari, Szabó Dávid, Peller Károly.

Élő legenda, csillogó motor, varázsos zongora-dráma és nevetés: minden együtt van ahhoz, hogy ez a színjáték magával ragadja nézőit itt Izraelben is.

EHSz

KÖSZÖNET

A héten ünnepeltük az auschwitzzi koncentrációs tábor felszabadításának 70. évfordulóját. Az ENSZ Közgyűlése éppen tíz éve, 2005-ben, nyilvánította ezt a napot nemzetközi emléknaprá. A Szilván Sálom külügyminiszter nevével fémjelzett izraeli kezdeményezést a tagállamok egyhangúlag elfogadták. (Nem vagyok meggyőződve arról, hogy ez a határozat ma is ugyanúgy megszülethetne.)

Kertész Imre irodalmi Nobel-díjas magyar író, a napokban a 70 éves évforduló kapcsán úgy nyilatkozott a DPA német hírügynökségnek: „Auschwitz nem „a történelem kisiklása” volt, hanem szükségszerűség, és sok jel utal arra, hogy megismétlődik”.

Vannak borúlátóbb és optimistább forgatókönyvek, egy azonban biztos: ma már létezik egy nemzeti otthon a világ zsidósága számára. Egy ország, melyet a máshol elpusztításra ítélték és utódaik hatalmas hittel és energiával építettek fel. Egy virágzó ország, amely ma is nyitva áll a zsidók számára, jöjjenek a Föld bármely sarkából.

Köszönjük, hogy a hatalmas tragédia után képesek voltak újrakezdeni, hogy vért és könnyeket áldozva a hazának, megteremtették számunkra a lehetőséget, hogy továbbvigyük a fáklyát. Igyekszünk a feladathoz felnőve mi is továbbépíteni ezt a kincset a következő generációk számára.

Erős-Hajdu Szilvia

Ha bármely városban nem talál Új Keletet, hívja a BÁR céget, ahol megmondják, **HOL KAPHATÓ AZ ÚJSÁG**
Telefon: 03-607-0707